

ДИМИТЪР ЯНАКИЕВ

СКОК ПРЕЗ ВЕКОВЕТЕ

chitanka.info

Всъщност това беше отличен борсов удар. Мак Доналд си припомняше с наслада тези дни. Потънал в огромното кресло, с примижали очи той пущаше колелца дим и по широкото му отпуснато лице, с правилен нос и присвити волеви устни се четеше наслаждение.

... Тогава той беше млад, на гърба му не тежаха цели 50 години. Беше пълен с енергия и сили. Той даде идеята на баща си, когато завършваше медицинския институт, и няколко седмици по-късно вестниците гръмнаха:

„БЛАГОРОДНИЯТ ПОЧИН НА ЕДИН МИЛИАРДЕР!“

„ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ЩЕ ПОДАРИ НА ВСЕКИ АМЕРИКАНЕЦ ПО ОЩЕ ЕДИН ЖИВОТ!“

„СТО И ПЕТДЕСЕТ ГОДИНИ ЖИВОТ — ЗАМАЙВАЩА ПЕРСПЕКТИВА.“

„10 МИЛИОНА ДОЛАРА ЗА ИНСТИТУТА НА ЖИВОТА!“

„ПРОЧУТИЯТ ФИЗИОЛОГ ПРОФЕСОР РЕНЕ КЛЕР ПРИСТИГНА ОТ ФРАНЦИЯ, ЗА ДА ЗАСТАНЕ НАЧЕЛО НА ИНСТИТУТА НА ЖИВОТА!“

Това бе сензацията на деня. Сензация, подхранвана дълго време. Милиардерът доби популярност, на която всеки можеше да завиди. Към него се обръщаха учени от целия капиталистически свят и предлагаха своите услуги в благородната борба за продължаване живота на хората.

Всъщност... — Мак Доналд тихо се засмя, като си припомняше тези бурни дни — всъщност те надхитриха всички конкуренти. Доналд индустри заграби най-големите правителствени поръчки. Лекарствата на фирмата намериха пазари в целия свят. Сумите, дадени за построяването и издръжката на института, бяха нищо в сравнение с печалбите, които потекоха към фирмата вследствие нарасналото търсене на нейните произведения.

Оттогава минаха двадесет години. Старият Доналд умря. Мак Доналд остана единственият собственик на големите химически заводи и милиардите на своя баща. Той притежаваше несметни богатства. Положението му във финансовия свят беше непокатимо. С всички можеше да се случи нещо: минаваше надвисналата заплаха за война и акциите на стоманените тръстове падаха, падаха акциите на

самолетостроителните и корабостроителни компании. Само Доналд индустри свободно плуваше в кризите — хората боледуваха и във война, и в мирно време. Даваха последния си лев, но купуваха лекарствата на Доналд индустри.

Във висшите медицински учебни заведения учеха стипендианти на фирмата. В последния четвърт век фирмата успя да създаде един огромен апарат от аптекари, лекари и научни работници, които навсякъде я поддържаха.

Мак Доналд погледна изгасналата пура и бавно я постави в кристалния пепелник.

„Загасна“ — с досада помисли той, но не посегна към запалката, скъпоценният камък на която искреше с червени отблясъци.

Черният въглен на края на пурата го върна към една мисъл, която напоследък го преследваше...

... И той някога щеше да изгасне така... Идваше старостта. Наближаваше оня съдбоносен ден...

Той стана и с бързи крачки започна да се разхожда из стаята. Щеше ли да се предаде той, който бе свикнал да побеждава?

Имаше още време. Оставаха му може би не по-малко от 15–20 години...

Той натисна копчето, което светеше в левия ъгъл на бюрото.

— Джейн!

— Заповядайте... — отговори веднага приятен женски глас.

— Извикайте при мене професор Рене Клер от нашия институт на живота. Ще го чакам довечера в шест.

— Веднага...

* * *

Професор Иванов избърса ръце в престилката си и погледна изпитателно своя помощник.

— Всичко ли е готово за опита?

— Да, другарю професор.

— Добре. Ще почакам Елена и ще почнем. Отивам горе.

Професорът бавно тръгна по стръмната тясна каменна стълба. Той спираше през няколко стъпала, за да си поеме дъх. Седемдесетте

години бяха дали своето отражение върху сърцето. Дългогодишният труд вече пресушаваше енергията на това слабо тяло.

Професорът мина през няколко врати и най-после излезе горе, на голямата тераса, която гледаше към Витоша. Той затвори очи и жадно задиша свежия въздух. Полъхваше ветреца. В градината шумоляха зелените листа на дърветата и се разнасяше приятният мирис на разцъфтелите люляци.

Голямата вила беше разположена встрани от шосето София-Димитрово, на няколко километра извън града, в полите на Витоша. Наоколо нямаше други постройки. Асфалтиран път водеше до вратите. Над високата ограда подаваха клони стари плодни дръвчета. От широката покрита тераса се разкриваше прекрасна гледка към планината.

Професорът се излегна на един от меките платнени столове, загледан в сивата лента на шосето, което се губеше между дърветата. Префучаваха камиони, автобуси, леки коли. Но тяхната кола я нямаше. Къде ли се бавеше Лена? Преди половин час тя трябваше да бъде тука!

Професорът усети, че вратата за терасата се отвори и се обърна. На вратата стоеше асистентът.

— Лена се забави. Ще почваме ли?

— Ще я чакаме — кратко отговори професорът. И след малка пауза добави: — Вълнуваш ли се?

— Как не, другарю професор. Та това е първият наистина сериозен опит.

— И аз се вълнувам, макар че иначе съм сигурен в резултата. Зайците няма и да усетят как ще премине месецът. Как са? Видя ли ги сега?

— Подскачат из клетката.

— Храна не си им давал, нали?

— Не. От вчера са гладни. Само съм ги инжектирал.

Познатият сигнал ги накара да прекъснат разговора.

Една синя кола се отдели от шосето. Вратата безшумно се отвори пред нея и колата, като продължаваше да сигнализира, влезе в градината. От нея изскочи Лена.

— Закъснях ли много? — извика тя и се затича по стълбата. — Не се сърдете, че почакахте. Задържаха ме в академията. Ще започваме ли?

— Веднага! — малко сърдито отвърна професорът.
Лена сконфузено млъкна.
Тримата бързо слязоха в подземната лаборатория.

* * *

— Мистър Рене Клер!

На вратата на огромния кабинет се появи висок мъж с много слабо лице, осеяно със синкави жилки, които прозираха под нежната, бледа като слонова кост кожа. Той леко се поклони при гръмкия поздрав на милиардера и седна в широкия фотьойл. В този човек имаше някакъв подчертан финес, който сякаш беше вроден и без който той не можеше да съществува.

— Аз ви слушам, мистър Доналд.

Доналд стана и направи няколко крачки из стаята. Стъпките му потънаха в мекия килим. Този мълчалив, самоуверен и недостъпен човек винаги го смущаваше. Тихият глас на французина сякаш пресичаше надменността на милиардера. И Доналд с досада трябваше да признае, че този човек единствен от всичките му подчинени не се страхува от него.

— Отдавна не бяхме говорили с вас, драги Клер — започна милиардерът, като подбираше на ум думите си и продължаваше да се разхожда.

— По ваша вина — любезно допълни французинът.

— Искah да ви питам за работата, за някои неща — без да обърне внимание на забележката, продължи милиардерът, — може би имате нужда от пари, от нови сътрудници...

Той замълча, като търсеше подходящи думи. Французинът го избави от това неудобство.

— Да, имам — каза натъртено той. — Лабораториите някога бяха обзаведени по последна дума на техниката, което за съжаление сега не може да се каже. През последните няколко години се изобретиха много нови апарати. Ние ги нямаме. Няколко пъти исках среща с вас, но отговаряха, че пътувате... — ученият леко присви устни и на Мак Доналд се стори, че в очите му проблесна подигравателно пламъче. Рене Клер намекваше за времето, когато той не искаше да го приеме.

— Аз много рядко се задържам на едно място — каза почервенял Доналд.

След кратка пауза французинът безстрастно продължи:

— Търсих ви няколко месеца почти всеки ден, но не можах да говоря с вас даже по телефона. Нуждите на Института растат и ако вие искате да достигнем до успех, трябва да ги задоволите.

— Колко ще ми струва всичко?

— Двеста хиляди долара!

— Това е лудост при днешната криза. И за какво аз ще дам тези пари?

— Трябва да отпуснете парите, ако искате институтът да продължи нормално своята работа. Аз скоро ще стигна до успех...

Милиардерът изведнъж високо се разсмя. Хохотът му отекна из просторния кабинет, без да направи никакво впечатление на неговия събеседник.

— Двадесет години аз ви чаках да стигнете до успех. Мислите ли, че това е малко? Баща ми направи този институт, хвърли милиони на вятъра и умря на осемдесет и три години, когато вие му обещавахте сто и петдесет години живот.

— На вашия баща не съм обещаващ нищо — сухо отвърна французинът.

— И все пак вие говорехте, че хората могат да живеят по сто и петдесет години. Вие ги уверявахте от страниците на вестниците. Нима ще отречете? И с какво се отплатихте? Не ви ли осигурихме всичко, каквото поискахте? Обградихме ви със способни сътрудници, създадохме ви институт, на който можеха да завидят академиите от целия свят...

— И на който днес никой не завижда!

— Вие обещавахте на всеки човек по един нов живот. Какво стана с него?

Рене Клер нервно се изправи:

— Хората ще го имат! В това съм убеден не само аз, в това са убедени учените от целия свят! Сега повече от всякога аз вярвам, че хората могат да живеят много по-дълго, отколкото живеят днес, и аз ще разреша този въпрос. Ако не успея, ще го разрешат моите ученици! Смъртта вече не е тайната, която беше някога... Воалът на мъглата, с която бе обвивана, прозира все по-силно и пред моите очи тя

постепенно разкрива своята същност. Ще дойде ден и този ден е скоро, когато загадката ще бъде разбулена и същността на биологичния процес на смъртта на живия организъм ще стане известен. Тогава хората ще бъдат господари на живота!

Французинът се обърна към вратата. В този момент той видя пред себе си избързалия Мак Доналд, усмихнат и зачервен.

— Ние, без да искаме, се увлякохме, драги — каза милиардерът, като го задържа, — излишна нервност. Струва ми се, вие не ме разбрахте добре. Аз нямам намерение да закривам института. Искате двеста хиляди — добре, ето ви ги! Аз съм делови човек и може би не се изразих както трябва.

Той се наведе над бюрото си и бързо подписа един чек. После го подаде на французина и позвъни.

— Заповядайте, мистър — отзова се секретарката.

— Донесете закуската, Джейн!

След малко в стаята с поднос в ръка влезе Джейн, едно извънредно красиво русо създание с бледо лице. Тя мълчаливо се поклони и излезе безшумно, като задържа за миг върху себе си погледа на французина.

Милиардерът разбра мисълта му и добави бързо:

— Вие, струва ми се, имайте нужда от секретарка. Ще ви изпратя Джейн още утре. Тя доста дълго се задържа тук.

Той искаше да си върне отново благоразположението на французина. Клер кимна в знак на съгласие.

— И така, драги, аз исках просто да ме информирате за изследванията. Аз също някога съм завършил медицински институт и проблемите на медицината ме интересуват живо. Как мислите? Ще бъдем ли ние между тези щастливци, които ще живеят два живота?

Французинът мълчаливо запали цигара.

— Неумолимото време ни тласка все напред и напред по пътеката, която завършва с пропаст — започна той. — Тази пропаст аз бих нарекъл смърт. Не можем ли да се спрем, не можем ли да отдалечим този миг? Милиони поколения е вълнувал този въпрос. Какво е смъртта, която идва като естествен завършък на нашия живот? Мигновено явление или продължителен процес, който започва в нас от момента, в който започва и животът. Детето расте, развива се и същевременно неговите клетки остаряват, тъканите се похабяват, в

организма се натрупват непотребни, отровни вещества. Част от тях организмът изхвърля. Но друга част остава. Тези вещества са резултат от самия живот, резултат от горенето в клетките. Те предизвикват старостта, те предизвикват и смъртта. Милиони години хората са търсили еликсира на младостта. Някога това се смяташе за фантазия. Сега определено може да се каже — хората могат да се подмладяват, стига да се намери начин, който да накара всяка клетка да изхвърли ненужните и застаряващи вещества или да намали процеса на тяхното натрупване. Но кой ще бъде този щастливец, този велик откривател — дали аз, дали някой от моите ученици, или някой от техните ученици, или човек, който ще се роди след сто години, — никой не може да каже.

Рене Клер говореше с увлечение. Навън притъмняваше. Градът гъмжеше и в дрезгавината по високите етажи на небостъргачите изригваха фонтани неонова светлина, трептяха хиляди реклами.

Плавното течение на мислите на французина, неговите тихо изречени думи отиваха право в съзнанието на милиардера.

Плановете, които назряваха в главата на Мак Доналд, като че рухваха. Той така разчиташе на Института на живота. Не можеше ли да отдалечи оня страшен миг...

Пари!... Защо му бяха парите, когато идваше старостта. И какво значение имаше за него, че щяха да открият еликсира на младостта след години, тогава когато той нямаше да е жив?

Сега той беше на върха на творческите си сили. Познаваше цялата борса. Знаеше ходове, които другите не можеха да предвиждат, към касите му течеше златна река. Отдавна, много отдавна той кроеше план за покоряването на цялата борса, на целия световен капиталистически пазар. И щеше да го направи, ако не му липсваше едно — време!... Крепеше го надеждата за Института на живота. Сега тя рухваше...

— И няма ли начин да продължи животът? — той изказа мисълта си гласно, високо и отчетливо. И веднага след това като изпод земята дочу безстрастният глас на професора:

— Вие много бързате, мистър Доналд. Разбирам ви добре: и вашия страх, и жаждата за живот. Не е приятно да чувствуваш настъпващата старост, когато за теб са достъпни всички удоволствия на този свят и няма вече нищо невъзможно.

Милиардерът глухо простена.

— Разбирам ви — продължаваше французинът с мекия си акцент. — Но не мога да кажа нищо успокоително... Смешно е да се говори по този въпрос с положителност. Спомням си думите на професор Бахметиев — четох наскоро някои негови трудове... Интересно пише той за загадката на смъртта. „Човечеството сигурно ще я разреши — казва той, — но кога? След десет, петнадесет или след сто години? На вас ви е безразлично, защото тогава ще сте мъртъв. Какъв е изходът? Много лесен. Подложете се на «анабиоза». Вие ще заспите и ще се събудите след сто години. Тогава във вашите жили ще влеят еликсира на младостта. Белите ви коси ще почернеят, бръчките на лицето ще се опънат, вие изведнъж ще се почувствувате млад...“ Знаете ли — прекъсна внезапно той, — неговите лекции са били цели митинги някога? Както виждате, той не по-малко от нас се е вълнувал над проблема за еликсира на младостта и това е било преди повече от половин век.

— Бахметиев... Какъв е той?

В очите на французина се мярна присмехулно пламъче.

— Порфирий Иванович Бахметиев е русин. Бил е професор в Софийския университет в България.

— Разказвайте! За какво заспиване говори той?

— Професор Бахметиев е правил опити върху анабиозата — изкуствено замразяване на живи организми и свеждане на техния живот до минимум.

— По-точно казано?

— Бих го нарекъл консервиране. Ще ви обясня накратко. Известно е, че някои видове мъхове при силно изсушаване и при много ниски температури престават да дават всякакви признаци на живот. В това състояние те могат да прекарат десетки години. Изследвайте ги, както щете — няма да откриете нищо, което да говори, че в тях има някакъв живот. Но ето, слагате мъртвите семена във влажна почва, повишавате температурата и забелязвате как те оживяват, как се превръщат в живо растение. Това нещо може да се наблюдава и с някои живи организми като микроби. Бахметиев направи извода, че всеки жив организъм може да дойде до едно състояние на минимален живот. Тогава обмяната на веществата е почти нищожна. Привидна смърт. Той правил изследвания върху жаби, върху прилепи и най-вече върху

насекоми. Постига удивителни резултати. Телата на животните станали като стъклени — при чукване се счупвали със звън. Но щом температурата се повиши, те се съживявали. Той е смятал, че по същия начин може да приспи и хора, да ги събуди, да кажем, след 60–70 години. През това време те няма да остарееят, а ще останат на същата възраст, на която са заспали. Така той предлага на тези, които искат да доживеят времето на еликсира на младостта — да се подложат на анабиоза... нещо оригинално. Скок през времето! Скок през вековете...

— Интересно...

— Тогава когато Бахметиев е изнасял своите доклади — около 1905 година, — това е било още фантастика, но за науката то е напълно реална перспектива...

Мак Доналд се наведе напред. Той слушаше събеседника си с голямо внимание. Очите му блестяха.

— А сега не е ли фантастика? — задъхано запитва той.

— Сега? — французинът сви рамене. — Само един човек в света се занимава с проблемите на анабиозата — българинът професор Иванов, ученик на Бахметиев. Наскоро четох, че завършил успешно голям опит. Няколко морски свинчета са прекарвали в състояние на анабиоза цяла година. Въпросът засега се свежда до следното: при замразяване водата увеличава своя обем. Ледените кристалчета разкъсват протоплазмата на живата клетка и тя умира. Животинската клетка не може да се изсуши така, както се изсушават растителните клетки. Затова растителните клетки по-лесно се поддават на анабиоза. Но професор Иванов вероятно е намерил нов, оригинален метод...

Поласкан от вниманието на милиардера, Рене Клер разказа почти всичко, което знаеше за анабиозата. В главата на Мак Доналд вече зрееше нов план. Той мислеше да надживее своето поколение.

Късно вечерта луксозната лимузина понесе професор Клер към Института за живота. До него весело бърбореше Джейн, която бе поела новите си задължения на секретарка на професора.

— Мак е истински добряк, но е много нервен. Непрекъснато работи и има някакви идеи! — говореше тя на французина и звънливо се смееше.

В същото време Мак Доналд стоеше пред разтворения прозорец на своя кабинет и като вдишваше прохладния въздух, повтаряше

полугласно: „Анабиоза... Скок през вековете...”

* * *

Целия си живот професор Иванов посвети на анабиозата, на онова тайнствено състояние на организма, при което животът като че е спрял и от живото същество остава само някаква нищожна искрица, която все пак е живот. Анабиоза — границата между живота и смъртта! Да се доведе живият организъм до нея и да спре на нея, без да премине оттатък. Тогава времето лети, а организмът не остарява, защото стареят само живите, а той е извън живота и същевременно — извън смъртта. Чудно, необикновено и страшно състояние. Така човек може да преспи десетки години и когато се събуди, да се озове в друг век.

Но не за това анабиозата привличаше професор Иванов. Друго търсеше големият учен.

Анабиозата можеше да изиграе огромна роля в медицината.

При изстудяване на тялото можеха да бъдат лекувани тумори и извършвани най-тежки операции. Тези методи се наричаха изкуствен зимен сън. В това състояние на организма бе възможно лесно и безболезнено да се извършат най-сложни операции без опасност за болния. Пред медицината се откриваха необикновени възможности. Болни, за лекуването на които се изискваше продължително време, можеха да заспят и да се събудят тогава, когато ще бъдат освободени от болестта, която ги е нападнала.

Благодарение на средствата, които отпусна Академията на науките, в подземията на вилата на професора, на дълбочина 30 метра, бе изградена голяма лаборатория с модерни инсталации, с десетки електробатерии и хладилници.

Не случайно лабораторията бе построена под земята. Работата по анабиозата изискваше спадане на температурата в помещенията с точност до стотни от градуса. Атмосферните колебания и промените във влажността на въздуха можеха да окажат пагубно влияние. Долу инсталациите в тунелите, автоматизирани и напълно изолирани, създаваха почти идеални условия. Професорът бе предвидил всичко, за да не се нарушава ходът на опитите. Температурата в хладилните

камери се поддържаха ниска чрез топлинни помпи-полупроводници. Те изстудяваха камерите за сметка на затоплянето на околното пространство и можеха да работят десетки години без разход на енергия. Простото устройство на топлинните помпи осигуряваше надеждно опитите. Пълната автоматика на машините, които професорът успя да осъществи, му даваше възможност да не се грижи за много неща. А машините бяха нови — последна дума на техниката.

Професорът имаше двама помощници. Единият беше дъщеря му Елена — 23-годишна девойка, завършила преди година Медицинския институт, и научният сътрудник на Академията Петър Пеев, към 35-годишен мъж с вече прошарени коси и винаги сериозно лице. Като студент той се запали по изследванията на професора и вече четиринадесет години работеше с него. Във вилата живееше още и една далечна сродница на професора. Тя бе възрастна жена. Готвеше, чистеше, грижеше се за всичко и никога не влизаше в лабораторията.

Професорът работеше систематично, с удивителна упоритост. В лабораторията прекарваше по 6–7 часа дневно. По 4–5 часа четеше. Сутрин ставаше в 6, излизаше на терасата по пижама, правеше утринна гимнастика и влизаше да събуди Лена. Закуската минаваше в разговор за предстоящия ден. В 7.30 всички влизаха в лабораторията и там прекарваха до 12.30. След обед професорът спеше около час и след това от 15 часа отново бе до епруветките и колбите. Вечер той четеше в библиотеката си до полунощ. Неделните дни заедно с Лена и Петър прекарваше в София.

Този старец налагаше строгата си дисциплина на всички, които живееха около него. Понякога те се сърдеха, макар че добре разбираха какво голямо значение имаше тя за правилния ход на научно-изследователската работа. Професорът бе винаги весел и със своята бодрост заразяваше всички.

Ето и този ден той влезе засмян в стаята, поздрави и веднага шеговито попита:

— Как са Шаро и Граничарката? Усещат ли какво им предстои?

Пеев, който пушеше до прозореца, изпусна дима и отговори в същия тон:

— Чакат с нетърпение да влязат в камерата. Граничарката се чуди как ще познае кученцата си след две години. Сега те едва ходят...

Професорът седна на стола до масата, взе от бисквитите и с пълна уста продължи:

— Сигурно ще й бъде много интересно...

От кухнята Лена донесе чая и наля чашите.

След половин час тримата бяха долу. Камерата, сандък с дебели стени, направени от някакъв бял метал, бе приготвена за опита. На специален екран можеше да се наблюдава нейната вътрешност. На командното табло светеха различни циферблати. Стрелките бяха в покой. Върху малката масичка беше разтворен дневникът, в който се записваха наблюденията при опитите.

Пеев доведе двете кучета. Те ласкаво въртяха опашки и послушно го следваха. Шаро беше едър овчарски пес с бяла рунтава козина. Граничарката беше вълча порода, но по ръст не му отстъпваше. От време на време тя се обръщаше и жално поглеждаше към вратата. Вън бяха нейните кученца.

— Инжекциите!

— Сега!

Лена вдигна капака на сандъка, където се изваряваха спринцовките, и внимателно ги извади с една щипка. Професорът миеше ръцете си. Пеев завързваше Шаро и Граничарката на малката операционна масичка. На шиите кучетата имаха неголям избръснат кръг. Под кожата се чувствуваше как пулсира шийната вена.

Професорът отключи една въздана в стената каса и извади кафяво шишенце. Пъхна иглата и напълни спринцовката.

— Десет кубика.

Граничарката тихо изскимтя, когато иглата се заби във вената. Професорът бавно натискаше буталото. От спринцовката кафявата течност преминаваше в тялото на животното.

След няколко минути Пеев отвърза кучетата и ги заведе в камерата. Шаро послушно се вмъкна вътре: сви се в един ъгъл и с очакващи очи загледа хората. Граничарката се опъваше, ръмжеше и когато Пеев затвори вратата на камерата, силно се разля.

— Часа? — попита професорът, като записваше данните на опита в дневника.

— Девет и десет.

— Включвай!

Тримата не откъсваха погледа си от екрана. В камерата Шаро продължаваше да лежи, а Граничарката се мятеше от стена в стена.

— Етер! — в думите на професора се чувствуваше неговото голямо възмущение. — Достатъчно... — почти прошепна той.

Движенията на кучетата изведнъж се забавиха. Граничарката също легна на пода, протегна лапи и остана така.

— Пресен въздух...

В камерата пропуснаха нов въздух. Циферблатът показва, че етерът е изгонен. Кучетата продължаваха да лежат, без да помръдват. Вътре температурата спадаше.

— Нашите палавници заспаха — опита се да се пошегува професорът, като вдигна пребледнялото си лице. Дали новият опит щеше да бъде сполучлив? — питаше то.

Двете кучета лежаха вцепенени. Те преминаваха към границите на живота и смъртта.

* * *

— Генерал Колинс от Военното министерство.

— Нека влезе, Кет.

На вратата се появи дребната фигура на човек, облечен в генералска униформа. Той кимна и пъргаво се запъти към милиардера.

— Хелоу, Колинс.

— Хелоу, Мак.

Милиардерът направи широк жест. Човекът седна на посоченото кресло, намести се удобно, огледа кабинета и нервно попита:

— Какво ще искаш, приятелю?

— Малка услуга — късо отвърна милиардерът.

— Например?

— Сведение за един български учен.

— Къде се намира той?

— В България.

— Тогава услугата не е толкова малка.

— Казва се професор Иванов и е биолог — каза тихо Доналд. — Работите му нямат стратегическо значение. Мисля, че всичко ще се свърши лесно.

Генерал Колинс нервно забарабани с пръсти по плюшената облегалка на креслото. Малките му очи гледаха съсредоточено статуетката на жена върху бюрото на милиардера. Той се мръщеше все повече.

— Напоследък работите вървят доста зле! — отвърна той, като отсичаше думите. — Ние почти нямаме хора. Сътрудниците, на които човек може напълно да вярва, остават все по-малко. Но ще се опитам да направя нещо. За какво се касае?

— Нищо особено. Обикновено медицинско откритие. Ще платя колкото е необходимо.

Милиардерът отиде до бюрото си и му подаде един плик.

— Вътре е описано всичко.

* * *

Големият опит на професор Иванов завършваше. Две години кучетата престояха в камерите. В трескаво очакване професорът броеше изминаващите дни.

За първи път той проверяваше своите изследвания на сложен организъм, на топлокръвни животни.

Сутринта на 23 септември професорът стана по-рано от обикновено. На няколко пъти той слиза в подземие, връща се горе и отново отива при камерата. Минутите му се струваха часове. Но той беше дисциплиниран. Изкушението да провери по-рано резултата не го надви.

Когато часовникът удари 9, професорът, Лена и Петър бяха до камерата. Мълчаха. Професорът прокара ръка по прошарените си коси. Не смееше да включи ръчката за затопляне. Какво ги очакваше? Провал или успех? Двете кучета лежах вкочанени. И никакъв признак на живот, нищо, което да подсказва, че сърцата им отново ще забият.

Лена с трепереща ръка завъртява ръчката. Колко дълги им се струват следващите минути. Тишина е погълнала лабораторията... Скрежът по стъклото на камерата започва да омеква, към пода се търкулват капки вода. Живакът в термометъра започва да се покачва.

Челото на професора е оросено от пот. Лена нервно свива юмруци. Дали животните ще се пробудят? Дали анабиозата не бе дала отражение в мозъка и те не бяха мъртви или парализирани?

... Температурата на въздуха в камерата се задържа постоянна, а кучетата все още не дават признаци на живот.

— Не ви ли се струва, че Шаро мръдна? — пита тихо Петър.

Професорът и Лена отговарят почти едновременно:

— Не... — гласовете им са дрезгави, чужди.

... Още десет, петнадесет минути. Те не смеят да се гледат в очите. Надежди, пожелания, планове — всичко сякаш се сгромолясва в някаква пропаст, за да не излезе никога. Не беше ли анабиозата привилегия само на нисшите организми?

Лена се страхуваше да каже, че няма защо повече да чакат. Изчисленото време, за което телата на двете животни трябваше да се затоплят, премина.

Професорът седна и стисна с ръце слепите си очи. Колко силно туптеше кръвта... Лена свали престилката. Петър прибра разпръснатите по масата листа.

... Но какво е това? Тримата гледат и не могат да вярват на очите си. Коремът на Шаро равномерно започва да се повдига.

— Дишат! Те дишат! — крещи Лена.

По вдървените тела на кучетата преминават някакви нервни тръпки, животните сякаш се събуждат от тежък сън. Шаро се изправя, отърсва се, но залита и пада. Граничарката също отваря очи.

Професорът пръв се опомня от голямата радост. Сега кучетата имат нужда от храна.

— Месото! — вика той.

Петър се суети, отключва най-последно вратата на камерата и поставя вътре чинията с прясно месо.

Шаро се довлича до нея и с настървение започва да яде.

* * *

Овощната градина с малка къщичка до вилата на професора бе обявена за продажба. Старият собственик, който напролет по цял ден ту пръскаше, ту поливаше или подрязваше старите като него дървета, в края на април, когато се пукаха първите пъпки на вишните, ненадейно умря. Месец след това на оградата се появи дъсчица с надпис: „Продава се. Справки тел. 7-51-23.“ На градинската врата увисна голям катинар.

Дълго време в градината не влезе никой. Пътечките прораснаха с трева. Закованите дъски по прозорците на къщата потъмняха. Винаги белосаните стволоче на дърветата се напукаха и почерняха. Катинарът на вратата се покори с ръжда.

Есента позлатяваше листата на дърветата, когато един следобед Петър забеляза в овощната градина нов човек. Беше среден на ръст, на около 35 години, със слабо мургаво лице. Имаше много черна права коса, грижливо причесана назад. Като видя асистента, непознатият се усмихна и дойде до оградата. Походката му беше гъвкава и силна — издаваше добрия спортист.

— Добър ден — поздрави усмихнат той. — Аз ще бъда новият ви съсед. Казвам се Владимир Раевски. По професия — преводач от английски и френски.

— Доктор Пеев — подаде ръка през оградата Петър.

— Моята работа изисква спокойствие — продължи Раевски, като огледа с възхищение градината. — От две години търся подобно място. Мисля, че тук човек може спокойно да работи. Превеждам Шекспир. У нас още няма хубави преводи на неговите сонети.

На вратата на къщичката се появи млада жена и го извика.

— Един момент, скъпа — отвърна Раевски, като се поклони на научния сътрудник. — Беше ми много приятно... Но трябва да бързам. Днес се пренасяме...

Той пъргаво се затече към къщата.

В голямата столова, която служеше за всекидневна, Петър намери професор Иванов. Той седеше на своя широк стол и си играеше с двете кучета. Шаро и Граничарката се галеха, изправени на задните си крака. Предните им лапи лежаха на коленете на професори. Очите на кучетата ласкаво следяха всяко негово движение.

— Днес е осмият ден — каза професорът на Петър. — Шаро и Граничарката са добре. Виж как играят.

Професорът зарови пръсти в гъстата козина на главата на Граничарката. Тя радостно излая.

— Още се чудя как можахме да не съобразим, че козината ще попречи телата да се затоплят бързо. Само как се изплашихме... — той весело се смееше и продължаваше да гали кучетата.

Всекидневната беше обзаведена в народен стил. В средата имаше маса с четири стола. Покрай стената — миндер с дълги възглавници. Два големи прозореца гледаха към Витоша. Подът беше постлан с дебел чипровски килим. Цялата северна стена беше заета от библиотеката на професора. В неговата стая вече нямаше място за повече книги.

Професорът отстрани кучетата и разтвори книгата, която лежеше на коленете му. После подчерта едно изречение и се обърна към Петър:

— Мисля, че е време да преминем върху опити с още по-висши организми — човекоподобни маймуни. Утре ще направим искане до Академията.

— Днес Лена е там.

— Пратих я да говори с академик Петров.

Във всекидневната влезе леля Венета — четвъртият човек, който живееше във вилата. И като добра домакиня веднага се разсърди, щом видя кучетата.

— Вън! Вън! — завика тя, като хвана кучетата за каишките и ги повлече към вратата. — Ще изпоцапат всичко.

— Дядо Димовата къща вече е продадена — каза Петър, като седна до професора. — Днес новият собственик се пренася.

— Хм... Какъв е той?

— Млад човек. Преводач. Казва се Владимир Раевски.

Двамата не говориха повече за новия съсед. Имаха много друга работа. Предстояха нови опити и изследвания.

* * *

Ото Вернер — понастоящем Владимир Раевски, преводач от немски, френски и английски, живееше в България от 1940 година. Той беше сирак, осиновен от търговеца на тютюни Раевски. Когато го осиновиха, бе 19-годишен. Баща му бе загинал като офицер от командния състав на една подводница. Майка му и роднините загинаха при бомбардировките на Берлин.

Може би търговецът Раевски искаше да подобри връзките си с немските вносни централи или може би просто искаше да има наследник от чиста арийска раса. Съображенията знаеше само той. Но един ден няколко германски вестника поместиха между многобройните реклами съобщението, че българският търговец Марин Владимиров Раевски осиновява сина на поручик Вернер, загинал като герой. Нищо повече.

В същия ден Ото отпътува с новия си баща към България, който му даваше първите уроци по български език.

Още през август 1942 година Раевски промени поданството на сина си. С малък бакшиш той успя да уреди в регистрите на общината да го водят като българин по произход. Така Ото Вернер се превърна на Владимир Раевски. Но търговецът не беше предвидил, че ръководителите на немското разузнаване не забравят своите сънародници.

Ото Вернер получи първата си задача в началото на 1943 година и няколко месеци по-късно бе произведен в лейтенант от германското разузнаване.

Есента на 1946 година по витрините на софийските книжарници се появи книга с избрани стихове от Хайне. Върху първата страница със ситни букви бе написано името на преводача: Владимир Раевски.

Ото Вернер бе останал в сянка. В зениците на сините му очи се затаи пламъче, което проблясваше, когато нощем лейтенантът слушаше комюникетата на главната квартира.

Останал сам в тила на врага, Вернер трескаво работеше. Той вярваше в победата на Германия и искаше да умре за нейната слава. Той беше роден войник, възпитан сурово от своя баща и отрядите на „Хитлер югенд“. Мечтаеше за подвиг, който да впише името му при имената на прославените бойци — асове на войната.

Но един ден връзката с центъра прекъсна. Напразно Вернер чакаше до радиопредавателя и търсеше познатия сигнал. Месец по-късно настъпи катастрофата. Фюрерът не можа да използва новото оръжие. Берлин падна. Под неговите развалини бяха погребани и мечтите на Ото Вернер...

Колко тежки бяха тия дни. Той скри грижливо военната си легитимация, с немска акуратност прегледа всичките си книжа и унищожи това, което би могло да го компрометира. Основното познаване на двата езика и голямата му култура му помогнаха лесно да намери работа като преводач. Внимателно следеше политическите събития и мислеше за реванша. Германия не биваше да остане победена. Но как той можеше да иде там?

Раевски не предполагаше, че военната му кариера ще започне отново.

Той прие предложението да задигне резултатите от изследванията на проф. Иванов, доволен, че не е забравен.

Младият немец бе съобразителен и много умен. Той преценяваше, че да се откраднат резултатите от изследванията на професора, не е трудно. Ако ги откраднеше, му обещаваха спокойно прехвърляне в Западна Германия и осигуряване за цял живот.

А той искаше да се върне там!

Как можеше да се влезе в кабинета на професора?

Раевски не допускаше и най-малката възможност да научи нещо повече за вилата. От своята стая с бинокъл наблюдаваше прозорците, чертаеше по въображение нейното вътрешно устройство.

Той лесно установи, че във вилата живееха четирима души: професорът, дъщеря му, асистентът и старата жена, която вероятно беше нещо като домакиня. Раевски я виждаше да изтърсва завивките винаги от балкончето на южния прозорец на втория етаж, а не от голямата тераса. Това го караше да предполага, че спалните бяха горе. Горе вероятно всеки имаше своя стая. Но дали там беше кабинетът на професора, не можеше да се отгатне. Да си уреди на втория етаж кабинет един седемдесетгодишен човек, му се струваше малко вероятно. По-възможно бе кабинетът да е на първия етаж. Но къде точно? Срещу терасата бе всекидневната — просторна стая, в която на обед се хранеха обитателите на вилата. От северната страна бе кухнята. От изток — главният вход. Къде тогава бе лабораторията?

Колкото и да чертаеше, каквито и комбинации да правеше, Раевски не можеше да разбере с положителност вътрешното устройство на вилата. Да влезе в нея нощем, не смееше. Двете кучета, които напоследък тичаха из двора на вилата, злобно ръмжаха и показваха остриите си зъби, щом той наближеше оградата. Те го подушваха веднага. Той им хвърли месо, но те не го ядоха. Налагаше се да бъде предпазлив. Една погрешна стъпка и задигането на материалите по изследванията можеше да стане неимоверно трудно.

Той намери изобретателен ход.

Беше два часът през нощта, когато Раевски натисна звънеца на пътната врата на вилата на професора. Професорът го чу като в просъница. Той отмахна одеялото и се ослуша. Звънеше се. Кой може да бъде по това време? Професор Иванов посегна и запали нощната лампа. Стана, излезе в коридора и попита по домофона:

— Кой звъни?

Чу се разтревожен мъжки глас:

— Вашият съсед, Раевски. На жена ми неочаквано ѝ стана много зле. Позволете да се обадя по вашия телефон за бърза помощ.

— Момент, моля.

Професорът бързо се облече. Какво ли бе станало на хубавата млада жена? Дали да събуди другите? Не, няма смисъл. Защо да се тревожат посред нощ!

Той взе слушалката си, инжекции за поддържане на сърцето, някои медикаменти за първа помощ и излезе.

Навън лежеше прохладна есенна нощ. Тиха, светла. Безброй звезди блещукаха на небесния свод. Витоша тъмнееше и от нейните гори появяваше ветреца, който залюляваше от време на време листата на дърветата.

Пред пътната врата чакаше разтревожен млад мъж.

— Идвате вие, другарю професор? — извика с благодарност той.

— Затова съм лекар — отвърна Иванов, малко стеснен от възторга, с който бяха казани тези думи.

В спалнята професорът завари младата жена да лежи пребледняла. Тя едва поемаше дъх. Погледът ѝ блуждаеше. Лицето бе оросено с пот...

Професорът постави слушалките. Още първото допиране бе достатъчно: дейността на сърцето бе силно нарушена.

— Котлон и вряща вода. Веднага! Трябва да обвара спринцовката.

Мъжът тичешком отиде в кухнята.

— Водата ври, другарю професор — Дойде след няколко минути той.

— Поставете тази спринцовка.

Малко след това постави инжекцията. Болната се почувствува по-добре.

— Какво сте правили днес? Не мога да си обясня нейното състояние.

— Нищо. Тази вечер четохме повече, пихме няколко кафета... Въобще ние много пием кафе.

— Ето оттук е дошло. Вашата жена има слабо сърце и да пие силно кафе за нея не е полезно. Особено ако пие много, може да се стигне дори до тежки сърдечни кризи.

— Мислите ли?

— Да, мисля. За нея е необходимо пълно спокойствие и никакви възбудителни за нервната система напитки.

— Добре, другарю професор.

— Утре тя ще е добре, като че нищо не е било, но вие трябва да спазвате моите съвети...

Двамата излязоха в градината.

— Позволете...

В ръката на мъжа професорът видя банкнота.

— Не, няма нужда — строго каза той.

Мъжът наведе глава.

— Извинете, не зная как да ви благодаря...

— Нищо, нищо...

Двамата се разделиха пред вратата на вилата. Няколко мига Раевски стоя, без да помръдне. После неочаквано се обърна и изчезна в тъмнината.

* * *

В края на януари Мак Доналд получи от генерал Колинс първия доклад. Той го прочете на Рене Клер.

„Изследванията, които професор Иванов в България извършва върху анабиозата, вървят успешно. Две кучета са прекарвали в анабиотично състояние цели две години. Още официално не се съобщава нищо. Професорът залага нови опити и продължава лабораторната си работа над открития препарат анабиотин, който помага на организма да се приспособи към състоянието на анабиозата. В момента в камерата се намира една маймуна.

Каква е стойността на направените досега открития, не мога да определя. Имам обаче впечатлението, че професорът трескаво подготвя нов опит, доколкото усещам, с хора. Но в него става голямо колебание. Не е напълно уверен дали човешкият организъм ще издържи анабиозата. Той е човек с голямо чувство на отговорност — може би по-голямо, отколкото трябва, и същевременно с много настойчивост и упоритост. Мисля обаче, че доста трудно биха му разрешили да направи опити върху хора въпреки редицата успехи, които той бележи...”

— Какво ще кажете? — се обърна Мак Доналд към французина, който внимателно изслуша доклада.

Французинът гледаше някъде през прозореца. Лицето му беше все така спокойно. Но зад синкавите жилки, които прорязваха неговото бледо високо чело, се чувствуваше будната мисъл. То изглеждаше просветлено, окрилено от мечтите за високи идеали, за гениални открития. Големият учен презираше хората на финансовия свят и все

пак трябваше да им отдава нужното уважение. От тях зависеше съдбата на неговите търсения.

— Ако ние имахме при нас този българин, бихме разрешили вашата задача в най-близко време!

Мак Доналд се изправи:

— Ще го поканим да дойде. Ще му осигурим всичко, каквото иска.

— Не вярвам да дойде.

— Ще дойде! — милиардерът блъсна с длан кадифето на фотьойла. — Щом аз го покана, ще дойде.

— Не вярвам! — французинът повтори фразата с настойчивост. — Вие нямате понятие от много неща! — той изрече последните две думи натъртено, с една безапелационна подчертаност която накара Мак Доналд да почервене.

— А защо дойдохте вие? — попита предизвикателно Доналд.

— Защото исках да разреша проблема за дълголетието, а в моята страна нямаше човек, който да ми даде средства. Там има кой да даде средства — държавата!

— Хм...

— Ние можем само да се възхищаваме на успехите на българина.

Мак Доналд стана и направи няколко крачки из кабинета. Това той правеше винаги, когато беше ядосан или искаше да се измъкне от някое неудобно положение.

Настъпи пауза. Французинът мълчаливо пушеше. Синкавият дим на цигарата се разтапяше и изчезваше във въздуха. Кабинетът блестеше в своето великолепие.

— Слушайте, Клер, как мислите, много ли ще ви помогне откритието на българина?

— Да. Ако човекоподобната маймуна преживее анабиозата, значи ще я преживеят и хората.

— Не може ли в името на международното научно сътрудничество да помолим професор Иванов да разкаже на света за своята работа?

— Съмнително е дали ще се съгласи. Той ще чака да завърши своя труд и тогава ще публикува резултатите.

Те говориха още дълго. След като изпрати Французина, Мак Доналд отново прочете донесението на Раевски.

Плановете му полека-лека се осъществяваха. Дали обаче маймуната щеше да преживее анабиозата? Този въпрос го вълнуваше не по-малко, отколкото вълнуваше и професор Иванов.

* * *

Маймуната преживя анабиозата.

Раевски, който успя да стане близък с професора, бе един от първите хора, които узнаха това.

Той видя маймуната в една клетка в лабораторията на професора. Тя беше събудена по-предния ден. Животното се чувствуваше добре. Сякаш бе преспало дълъг сън.

Настъпваше мечтаният час.

Професор Иванов, Лена и Петър Пеев бяха уверени в своя успех. Безпогрешно — без никакви отклонения, протичаха опитите. Тайната на анабиозата несъмнено бе открита. Анабиотинът още от самото начало се оказа прекрасен препарат. С него се улесняваше изстудяването, без да се образуват в протоплазмата ледени кристалчета. Това бе решаващото. Изстуденото тяло, на глед безжизнено, запазваше някаква искрица от живот. Необходима бе топлина, която да разгори искрицата, за да затупти отново сърцето, за да запулсира кръвта, да се стопли тялото и замръзналият отново да оживее, без да има никаква представа за времето, което е прекарал в анабиоза.

Раевски забеляза, че напоследък професорът ставаше неспокоен.

Една неделя, когато отиваше да го покани да идат до Искъра за риба, той забеляза в стаята върху масата писмо на някаква бланка. Няколкото мига, в които професорът излезе да се облече, му бяха достатъчни, да хвърли върху писаното бегъл поглед.

„Академията смята, че е твърде рано да се говори за опити върху хора, дори и да има желаещи. Необходими са още няколко по-продължителни опити върху маймуни. За тази цел ви се отпускат...“

Раевски не можа да дочете края, защото в коридора се чува стъпки. Но това му беше достатъчно. Ето защо напоследък професорът бе така намръщен.

Откакто опитът с маймуната успя, германецът правеше планове как безнаказано да преснима записките върху анабиозата. Той много се страхуваше, че ще се заблуди всред различните папки с материали и бележки, които професорът имаше. Затова четеше медицинска

литература, учеше латински названия и дебнеше подходящия момент. Но сега писмото, което прочете, разкриваше нова възможност. Как ли биха погледнали професорът, Лена и асистентът на предложението да идат в Америка и там да правят опити върху хора, колкото си искат.

Трябваше да се подхвърли тази идея.

Сгоден случай му се удаде още същия ден. Беше неделя и професорът прие с радост да идат за риба. Лиза, хубавата жена на Раевски, ги изпрати.

— Да не закъснявате! — извика им на изпращане тя.

— Няма. Ще се върнем привечер.

Раевски шофираше изкусно малката кола. Професорът седеше до него и се любуваше на красивия пейзаж.

— Превеждам интересна книга — подхвана разговора Раевски, като не изпускаше очи от асфалта и увеличаваше скоростта. — Разказва се за търсенията на един хирург. Той открива метод за присаждане на жива тъкан. С него смята, да направи революция в науката. Но е вече стар и бърза да завърши започнатия труд... ако обичате, подайте ми цигара.

Професорът подаде цигара на своя приятел. Той я стисна между устните си и замълча.

— Как ви се струва, да намаля малко?...

Колата летеше по правото шосе. Стрелката на скоростомера се движеше между 90 и 95 километра.

— По-добре намалете. Тъмно е, може да спускаме гума.

— Вярно...

Стрелката, като се колебаеше, заслиза надолу — 80... 70... 65...

— Това е достатъчно.

Раевски мълчаливо пушеше.

— Шосето ме изкушава да вдигна скоростта — усмихна се той.

— Защо не разказвате за книгата?

— Интересно ли ви е?

— Да, разправете.

— После хирургът се влюбва в млада жена. Последната любов в живота му го импулсира. Работи денонощно. Не знае миг почивка. Следват успех след успех. Остава да се приложи неговият метод за хирургия върху хора. Но тогава се изпречват учени, които не вярват в неговите изследвания. Те смятат, че не бива да са рискува животът на

болните тогава, когато методът не е напълно проверен. Искат да продължат опитите с животни. Професорът е отчаян. Чувствува, че неимоверният труд го е изтощил. Няма да доживее деня, в който човечеството с благодарност ще изговаря неговото име. А иска да се порадва на своя труд. Една вечер той се разхожда край Сена с мисълта да свърши със себе си. Действието става във Франция. Тук вижда девойка, която иска да се хвърли в реката. Той я спасява. Двамата разговарят. Тя му казва, че е решила да умре и нищо не може да я спре. Щом той я остави и си иде, тя ще скочи в реката. Тя го пита защо той е нещастен и също се стреми към смъртта. Хирургът ѝ разказва целия си живот, за недоверието, с което посрещат неговия труд, за това, че той е прав, но няма да има време да докаже правотата си. Тя се съгласява той да я оперира. Нали и без това е решила да умре. Хирургът приема... Операцията минава напълно успешно. Хирургът има световно признание и слава. Същата нощ, когато го честуват, девойката се самоубива. Тя му оставя писмо, в което пише, че се радва, че поне той е щастлив. Нейното щастие е избягало. То никога няма да се върне. Тя намира спокойствие само в смъртта.

Раевски захвърли загасналата цигара. Професорът мълчеше.

— Защо е този край, защо девойката трябва да умре? — каза след малко Иванов. — Струва ми се, че е лошо измислено, лошо измислено от началото до края...

— Романът е хубав, вярвам, че ще го издадат.

— А аз не вярвам.

— Вие сте учен.

— Но и читател.

— Как мислите, правилно ли постъпва хирургът, като оперира момичето?

Професорът не отговори веднага.

— Не зная. Ако е бил напълно уверен в своя успех, струва ми се, да — каза той.

— Чувал съм, че в Америка и въобще на Запад много млади хора с удоволствие се съгласявали да извършват върху тях различни опити. Разбира се, срещу заплащане.

— Това е унизително. Това е под достойнството на човека. Това е унизително както за този, който търгува с живота, така и за този, който

използува неговото нещастие! — в гласа на професора звучеше възмущение.

— Защо? Ученият прави опити — опита се да отвърне равнодушно Раевски.

— Да разполагаш с живота на хората, като използваш лошото материално положение, в което са изпаднали, е равносилно на престъпление.

— Но все пак има напълно здрави хора, които доброволно са готови да помогнат на науката... Случаят с тази девойка. Тя е решила да умре, но преди това помага да се постигне успех в световната наука и след това се самоубива.

— Най-голямата глупост и най-страшното престъпление. Нищо не я оправдава...

Замълчаха. Но по тона на професора Раевски разбра, че всяко предложение ще бъде крайно нетактично от негова страна. Професорът не бе от хората, които можеха да се поддадат на такава съблазън.

* * *

И все пак писмото на Академията беше разстроило много професора.

— Защо? — питаше се той и сам си отговаряше. — Те са прави. Те гледат отстрани и виждат точно. Аз не мога да бъда безпристрастен и спокойно да преценя.

Същевременно той се вълнуваше. Той страшно желаше час по-скоро да изпита анабиозата. В душата си не беше убеден, че е необходимо да се бави. Напротив! Необходимо бе да се бърза, да се овладее анабиозата, да се изучи нейното въздействие върху хората и тя да навлезе е медицината като метод, който да даде решението за успешното лекуване на злокачествените тумори. Вечер той дълго се въртеше в леглото. Ставаше, четеше и не можеше да заспи.

Имаше ли право той, научният работник, уверен в своите постижения, да прекрачи забраната на Академията и сам, на своя отговорност, да извърши рискованите опити. В душата си бе дълбоко уверен в своята правота. Не биваше да му се бъркат.

Но кой ще е този, който ще застане в камерата на границата между живота и смъртта? Не е ли най-добре първият опит да направи със себе си? Ако би сбъркал, поне нямаше друг да плаща за грешките му.

Резултатите, получени в лабораторията, бяха блестящи. Свойствата на анабиотина да довеждат живата клетка в анабиотично състояние без никакви изменения в нейната структура се потвърждава навсякъде.

Защо тогава трябваше да протака?

Тези въпроси вълнуваха не по-малко и Лена. Тя бе прочела писмото на Академията и също трескаво мислеше. Трябваше ли да се бавят?

Дързостта е присъща на младостта. Младостта с пълна сила се хвърля навсякъде, стига да е запалена от една разумна идея. Желанието за подвиг ѝ е присъщо.

Лена участвуваше в научната работа на своя баща със съзнанието, че върши нещо голямо, което час по-скоро трябваше да завършат.

Но кой пръв би се подложил на анабиоза?

В анабиотично състояние те извършиха върху маймуната малка операция. Операцията мина точно така, както предполагаша. Но да се прави опит с болен — още не биваше. Защо тогава тя да не влезе в камерата? Какво? Страхуваше ли се?

Разбира се, че не! Тя помнеше хилядите опити върху морските свинчета, хилядите отчайващи резултати, които караха баща ѝ да пребледнява и ходи с дни като болен. Колко годишен е бил той, когато се е заел с анабиозата? Той ѝ разказваше че проблемът за анабиозата го е вълнувал още като студент. Още тогава той слушал лекциите на Бахметиев и се запалвал по неговата идея. Той бил един от малцината студенти, които имали възможността да посещават малката лаборатория на големия учен.

А после?

Още откак можеше да си спомни своето детство, тя виждаше баща си, облечен в бяла престилка, малко приведен и мълчалив. Те винаги живееха в институтите, в които той работеше. Преди осем години баща ѝ стана член-кореспондент на Академията, а две години

по-късно на негово разположение бе дадена вилата с нейната подземна лаборатория.

Годините изминаваха в непрекъснати търсения, изследвания, опити. Най-после препаратът, който можеше да помогне живата клетка да се приспособи към ниските температури, без да застине, бе открит. Но колко усилия бяха необходими, докато той да влезе в действие. Колко морски свинчета останаха завинаги замразени, без да могат да се събудят. Закономерностите се разкриваха пред изследователите една след друга и те се задълбочаваха все повече в същността на проблема. Успехите започнаха да идват. Зайците, кучетата, маймуната преживяха анабиозата, без никакви забележими повреди. Изглеждаха дори по-жизнени. Нищо във функциите с вътрешна секреция не се беше променило. Не беше ли това точен признак за пълния успех? Ако бе забелязал и най-малкото нарушение в обмяната на веществата в маймуната, баща ѝ би правил още десетки опити с маймуни. Но такова изменение нямаше. Биваше ли тогава да се бавят?

Решителността зачервяваше лицето на девойката.

Не друг, тя щеше да влезе в камерата... Тя бе уверена, че нищо лошо няма да се случи. Просто щяха да убедят всички в своята правота и да спасят живота на хиляди болни.

* * *

Тази вечер тримата дълго спориха.

Професорът не искаше и да чуе да направи опита с друг. Но накрая бе принуден да ги послуша. Неговата преклонна възраст би се оказала фатална. Имаха ли право обаче да рискуват живота на Лена или Петър?

Те двамата настояваха енергично. Никой не искаше да отстъпи на другия.

— Какво има за мислене, татко? Ние открихме анабиозата, ние ще докажем, че тя е валидна за хората. Малко ли са случаите в науката, когато велики откриватели в медицината са изпитвали своите серуми най-напред върху себе си? Кой повече от нас вярва в анабиозата? Никой! Толкова години живяхме ден и нощ с нея. Ако ние не вярваме в успеха, нямаме право да рискуваме живота на друг, бил той тежко

болен. А ако вярваме, защо например аз да не се подложа на анабиоза — говореше Лена.

Нейните разсъждения бяха верни и професорът в себе си го признаваше. Искаше да се съгласи с нея и не можеше. Обичаше дъщеря си повече от всичко в света.

След разговора професорът разстроен се върна в стаята си. Някакво раздвоение го беше обхванало. Раздвоение между големия учен и бащата.

И все пак Лена беше права. Вярваше ли той в анабиозата, щом я спираше? С какво право щеше да постави в камерата други хора?

Тежка задача!

Челото на професора гореше. Навън бе облачно. Кога се беше спуснала нощта той не бе разбрал. Духаше вятър и дърветата шумоляха.

Той отвори прозореца. Светкавица проблесна и разкъса за миг тъмнината. Освети градината, беседката и пейките, дърветата в градината, разлюляната планина.

Вятърът изведнъж духна силно, блъсна крилата на прозореца. Няколко светкавици проблеснаха, чу се далечен тътен и силен дъжд рукна като из ведро. В стаята заедно с ромона нахлу прохлада и мирис на прясна трева.

Професорът не затвори прозореца. Той остана така замислен, натъжен. Какво го чакаше след няколко месеца? Дали щеше да доживее до следващата пролет? Дали щеше да види резултата от толкова годишния си труд?

Напоследък се задъхваше все по-често. Дългогодишният, често пъти изнурителен труд бе отслабил постепенно сърцето. Нужно му бе често голямо напрежение на волята, за да се държи на крака...

Лена... Дали беше права Лена, като искаше да влезе в камерата? Или Петър...

Той още не можеше да реши.

* * *

— Какво ще кажете, професор Клер?

Мак Доналд подаде на французина лист, на който с пишеща машина бяха написани десетина реда.

Рене Клер го пое бавно, сложи очилата си. В следващия миг лицето му се преобрази. Не остана и сянка от спокойното равнодушие.

— Не се ли съмнявате в достоверността на данните? — попита бързо той.

— Не.

— Откъде ги имате? В пресата не съм срещал нищо!

— Имам ги от сигурен човек.

— Не мога да си обясня защо вестниците не пишат. Това е първият подобен случай в световната наука.

— Професор Иванов искал да изпита анабиозата върху хора. Дотогава смятал да мълчи.

— Странен човек.

— Това е в наша полза, Всичко ще свърши съвсем безшумно. Без никой да узнае.

— Смятате да отвлечете професора?

— Не... Това е много трудно.

— Тогава?

— Ще го покана да гостува на нашия институт и тук ще му предложи да изпита анабиозата.

— Вярвам ще го пуснат. Ако жертвуваме няколко негри, за черното им племе няма да е кой знае каква загуба.

— В краен случай вие ще използвате неговия метод.

Мак Доналд ехидно се засмя.

Същата вечер до малкия радиопредавател Раевски стоеше в очакване. Беше един часът след полунощ. Той нервно погледна часовника. Уговореното време бе дошло. Апаратът тихо бучеше. Няколко минути изминаха. Немецът се бе превърнал в слух. Готвеше се да затвори апарата, когато чу очакваните сигнали. Той натисна копчето на магнетофона. Лентата започна да се върти.

На другия ден Раевски дешифрира съобщението и изтри записа от магнетофонната лента.

Нареждането бе категорично. Да действа веднага, както намери за уместно!

В подземната лаборатория на професор Иванов имаше две камери за анабиоза. Едната от тях — по-голямата — бе изолирана встрани от подземния тунел. Тя бе направена допълнително по личните указания на професора и дори не фигурираше в плана на вилата. Никой освен Лена и Петър не знаеше за нейното съществуване. Нисък тесен тунел водеше към камерата. Към главния тунел той се затваряше с два големи каменни блока. Няколко плътни, влизащи в стената врати осигуряваха пълна изолация.

Камерата бе подготвена за големи опити. Топлинни помпи от полупроводници я охлаждаха. Устройството им бе такова, че те използваха топлината на горния земен пласт, за да поддържат в камерата необходимата ниска температура. Автоматиката беше пълна.

Затова именно в тази камера професорът реши да направи големия опит. Вътре щеше да влезе Петър.

Беше 9 часът вечерта на 18 май. Асистентът седеше на кушетката в лабораторията. Мълчаха и тримата. Чуваше се само тракането на лъжичката по стъклената чаша, в която Лена разбъркваше дезинфекционната течност. Лицата им бяха пребледнели, съсредоточени.

— Достатъчно ли е?

Баща й хвърли бърз поглед.

— Добре.

— След малко ще приготвя душа.

Преди да влезе в камерата, бе необходимо Петър да се дезинфекцира, да облече стерилизирани дрехи.

Последните приготовления бяха привършени.

Лена взе спринцовката и отвори първата ампула. Петър подаде лявата ръка. По устните му за миг трепна усмивка.

— Хайде.

Професорът хвана ръката му, напипа с пръст вената. Тънката игла се плъзна под кожата.

Лена приготви втората ампула.

— Да тръгваме.

Петър погледна часовника си.

— Време е. След пет минути препаратът почва да действа.

Професорът мълчаливо кимна. Петър стана и тръгна пръв. След него професорът. Лена вървеше с широко отворени, уплашени детски очи. Истина ли бе това? Искаше ѝ се да извика: „Спрете!“, но те вървяха по тунела и свиха по отворения вход към камерата.

Петър влезе сам. Не биваше дори да се целунат. Той се пазеше да не се опира до околните предмети.

Зад него затвори вратата.

Професорът натисна включвателя. Лена стисна очи... Полъхна хлад...

.....

.....

Грохнали от умора, двамата се върнаха назад. Всяка крачка бе огромно усилие. Какво напрежение на волята бяха претърпели. Всеки миг им се искаше да извикат: „Стига!“. Да спрат и никога да не помислят за анабиозата. Твърдото решение и волята на учения надделяха над чувствата...

Сега Лена не можеше повече да удържи. Тя заплака, цялото ѝ тяло затрепера като уплашена птичка.

— Татко!

— Да... — професорът като в сън се обърна.

— Върни се. Събуди го...

— Вече е късно. Дали ще го събудя сега, или след два месеца, или след две години е все едно... Анабиозата действа.

Той затвори внимателно вратите, спусна каменните блокове. Входът се закри. Големият облицован тунел стана пак, какъвто бе и какъвто го познаваха сътрудниците на Академията.

Двамата бавно се изкачиха по стълбата и излязоха в коридора. Но изненадано се спряха. В кабинета на професора светеше! Кой можеше да бъде там?

Без да съобрази, професор Иванов блъсна вратата.

Няколко изстрела отекнаха в нощта.

* * *

— Капитан Йонев, докладвайте по делото професор Иванов.

— Другарю полковник, от проведеното следствие във връзка с убийството на професор Иванов, дъщеря му Лена Иванова и далечната сродница на семейството Венета Петканова, която е живеела заедно с тях, се установи следното:

Професор Иванов е работил върху проблемите на анабиозата. В тази насока е постигнал големи успехи. В лабораторията на професора бе намерен втори екземпляр от неговите записки, които дават за това безспорни данни. Заедно с професора работи като асистент лицето Петър Пеев, роден на 27 април 1921 година в село Воевода, Беленско. В нощта на убийството същият е изчезнал.

Бюрото на професора бе намерено разхвърляно. Върху него имаше отпечатъци от пръстите на професор Иванов, дъщеря му и асистента. Други отпечатъци нямаше. В лабораторията всичко е в порядък. Вероятно престъпникът не е влизал там, защото е знаел, че професорът държи документите в кабинета си.

Професор Иванов е бил убит с два изстрела в момента, в който вероятно е изненадал крадеца на своите записки. Лена е убита в коридора, когато тичала към баща си. Венета Петканова е убита по стълбата, като е слизала от втория етаж. Лампите в коридора са горели. От някои признаци, като начина, по който са паднали телата, израженията на лицата на убитите, може да се съди, че те са познали крадеца на документите.

Този крадец е изчезналият асистент на професора. Примамен от мисълта за световна слава, той е решил да открадне записките на своя професор и избяга зад граница.

— Мислите ли, че престъпникът е напуснал страната?

— Няма никакви данни. Но намереният втори екземпляр от записките на професор Иванов ще докаже на целия свят кой е истинският откривател. Академик Згуровски заяви, че тези записки определят професор Иванов като един от най-големите учени на нашето време.

— А какво стана с Раевски?

— Раевски е изчезнал същия ден. В издателството се обади по телефона, че заминава на почивка. Обърнахме всички почивни домове, но никъде не го открихме. Предполагам, че той е организаторът, който е подтикнал Пеев към престъпление.

— Откъде обаче сте сигурен, че Пеев е престъпникът?

— Той е бил през нощта във вилата.

— Е?

— Това фактите доказват безспорно! Намерихме дрехите му. Той се е преоблякъл — вероятно за да премине границата. Иначе той щеше да бъде привлечен от гърмежите и също тъй убит от престъпника. Тази нощ Петър Пеев не си е лягал. Леглото му е оправено. И ако той не е виновен, то къде е сега? Отвлечен? Щеше да има следи от насилие!

Полковникът се замисли. При данните, с които разполагаха, разсъжденията на капитана бяха вероятно най-верните.

В стаята влезе млад лейтенант.

— Другарю полковник, съобщение от границата.

Полковникът взе подадения му лист, погледна го и гласно прочете:

„Снощи в граничния район Т-2, застава 46, направиха опит да преминат границата група въоръжени бандити. Бандитите бяха разпръснати. Четирима са убити. Между тях е и търсеният Владимир Раевски или Ото Вернер. В него не са намерени други документи освен едно фалшиво разрешително за движение в гранична зона, фалшив паспорт на името на Никола Пранев и около половин килограм златни монети.“

* * *

Мак Доналд притежаваше документите. Големият план влизаше в действие. Владимир Раевски бе мъртъв, но записките на професора бяха донесени на милиардера чрез дипломатическата поща в голям луксозен плик.

В „Института на живота“ веднага пристъпиха към опити. В лабораторията откриха състава на анабиотина и го получиша в чист вид. Незабавно бяха направени няколко хладилни камери. За около

месец всичко бе готово. Мак Доналд потъркваше ръце. Той бързаше по-скоро да се убеди, че всичко е истина.

— Елза!

— Да, мистър!

— Защо се бави още Клер? Закъсня вече седем минути. Необходимо е да се напомни на този французин, че аз не обичам да чакам.

— Сега ще го потърся, мистър.

Мак Доналд се разходи из кабинета. Спря до бюрото и завъртя малката желязна статуетка на левия му ъгъл. Една колона се отмести. Отвори се вход към уютно и много луксозно мебелирана стая. Стените ѝ бяха тапицирани със син копринен плат. Тежки завеси се спущаха пред единствения прозорец. Подът бе застлан с най-скъпи кожи. Имаше едно легло с балдахин, огледала по всяка стена и няколко скъпи картини.

Доналд седна на леглото и поглади с ръка ярката копринена покривка. Той се погледна в огледалото. Остаряваше. Бръчки покриваха лицето му. А той искаше да живее, искаше да бъде господар на живота, да стане финансовият покорител на света.

Напоследък политическите събития го тревожеха. Съветският съюз започваше да подпомага икономически изостаналите страни. Азия се пробуждаше. Създаваше индустрия. Оттук той можеше да извлече колосални печалби. Кой щеше да изпревари? Съветският съюз или капиталистическите магнати?

Те се готвеха за комбиниран удар. От колониализма в неговия класически вид бе необходимо да се откажат. Оставаше им икономическото заробване. Вместо назначени те търсеха местни хора, които да бъдат предани и които да не дразнят народа. И те — господарите — можеха да се ползват от печалбите, без да се завират в очите на азиатците.

Той чувствуваше полъха на едно ново време, което искаше нови методи на действие. И този, който не се приспособеше към него, бе обречен да бъде бит. А Мак Доналд бе свикнал да побеждава, да предвижда всичко. Затова му бе необходима и анабиозата.

— Ало, Елза! — досетил се за нещо, извика неочаквано той.

— Кажете, мистър! — влезе секретарката веднага.

— Дайте ми бюлетина.

— Кой? Борсовия или политическия?

— Политическия. В борсовия има ли новости?

— Не. Което предвиждахте вчера, стана. Акциите на компанията за витлови пътнически самолети рязко спаднаха.

— И ще спаднат още. Ако не искат да банкрутират, е добре да спрат да строят нови витлови самолети, а да си напрегнат умовете. Видяхме съветския „ТУ–112“. Ето какво трябва да произвеждат те.

Секретарката донесе политическия бюлетин.

— Четете!

— Всичко ли?

Тя му посочи тридесетте страници.

— Само за Азия. Най-важното.

— „Авганистан. Както съобщават от Кабул, официално са били предадени 15 автобуса и съоръженията за болници със 100 легла, които Съветският съюз подари на Авганистан.

Сингапур. Правителството е помолило Англия да отмени имбаргото върху износа на малайския каучук за народен Китай.

Филипините. Кметът на Манила е нарекъл американските войски, настанени там, «армия на окупатори».“

— Хм!

Тя продължи да чете. Лицето на Доналд потъмняваше.

— Слушайте — спря я той. — Запишете и утре ми напомнете: ще подарим болници на азиатските страни, за които говорихме вчера, и най-нови модели коли на дъщерите на техните министри и влиятелни хора в партиите.

— Да, мистър.

— Утре въпросът да бъде уреден. Не чакайте да напомням.

— Да, мистър.

Елза внимателно стенографира заповедта.

— Извинете — досети се тя. — Вие питахте за професор Клер. Когато се обадох, той бе напуснал института. Възможно е да чака.

— Вижте и ако е дошъл, поканете по да влезе. Бюлетина ще прегледам после.

Излязоха от стаята. Колоната отново се задвижи и закри нейния вход.

Секретарката бързо отиде в приемната и миг след това съобщи:

— Мистър Рене Клер.

Французинът се показва на вратата с явно отегчен вид.

— Заповядайте, Клер. Вие малко позакъсняхте и се наложи да придвижа друг въпрос.

Французинът мълчаливо се поклони.

— Е?

Милиардерът въпросително го погледна:

— Няма ли да кажете нещо?

— По записките повторихме опита с маймуната. Държахме я в анабиотично състояние две денонощия, като я охладихме до -57° . Днес я събудихме. Изглежда добре. Вече можем да преминем към негри.

— Отлично.

— Но нямам материал. Дайте хората.

Мак Доналд за момент се замисли.

— Добре. Ще ги имате утре.

Той отиде при секретарката и започна да ѝ диктува едно бързо писмо.

* * *

Над негърския квартал нощта като че падаше по-бързо. Тук нямаше толкова много светлини, нямаше ги изригващите фонтани на рекламните. Уличките бяха тесни и мръсни, къщичките — винаги претъркани с хора, от пълните кръчми винаги се чуваха проточени песни, песни, пълни с много чувственост и много тъга.

Том бързаше. В къщи го чакаха. Той стискаше в ръката си няколко дребни монети. Изкара ги, като отваряше пред един магазин вратите на лимузините, които спираха там. Друга работа не можа да намери. А цял преди обед обикаля по улиците. Затова му беше мъчно. Парите стигаха за хляб и кремвирши за утре. А с какво ще платят наема? С какво ще купят учебници на Били? Той тръгва на училище и толкова се радва, а няма учебници, няма тетрадки, няма дори чанта.

— Хей, момче!

Някой го дръпна за ръкава.

— Искаш ли да изкараш две хиляди долара?

— Искам, мистър.

Той уплашено изглежда едрият бял мъж, който продължаваше да го държи.

— Пуснете ме, мистър. Не се шегувайте с бедния негър.

— Не се шегувам, говоря най-сериозно.

— Две хиляди долара, мистър, е богатство, за което малцина могат да мечтаят — уклончиво каза Том. — Страхувам се, че е нещо лошо.

— Нищо лошо няма. Ела!

Той дръпна негъра настрани в малкото дюкянче.

— Един професор, прочут лекар, прави опити. Няма нищо лошо. Ще ти прави изследвания на кръвта.

— Какви, мистър?

— Дребна работа. Аз бих се хванал, но оня иска на всяка цена негър. Ти си щастливец, че се спрях на тебе. Видя ми се добро момче. Утре ще дойдеш на този адрес...

Непознатият извади едно листче, написа нещо и го подаде.

— Ето ти аванс.

Том почувствува в пръстите си петдоларова банкнота. Значи бе истина. Той изтръпна от радост. Отдавна не беше му се случвало да държи пет долара.

— Утре точно в осем да си там. Няма да ядеш нищо. Разбрано, нали?

— Да, мистър.

Том погледна с благодарност непознатия и затича към къщи.

На другия ден в осем часа сутринта Том стоеше пред голямата сграда на института на живота. Десететажното здание бе разположено в сред голям парк. Широка асфалтирана алея водеше към централния вход.

Пред огромната сграда Том се чувствуваше малък, съвсем малък. А наоколо не се виждаше никакъв друг човек.

Той спря пред будката на облекения в ливрея портиер.

— Аз съм Том, мистър.

— Какво искаш?

— Казаха да дойда.

— А, да. Момент — портиерът за миг се скри.

Том заглежда сградата. Каква масивна красива постройка бе тя. Нищо лошо тук хората не можеха да му направят. Лоши хора нямаше

да построят това красиво здание в парка.

— Влизайте! Господинът ще ви придружи.

През дълъг коридор въведоха Том в голяма лаборатория. Няколко души, облечени в бели престилки, се съвещаваха над кръгла маса.

— Този ли е? — попита един и впери през очилата към Том изпитателен поглед. — Знае ли защо е дошъл?

— Да, мистър!

— Нека го изкъпят и дезинфекцират по указанията.

След около два часа Том седеше до някаква стъклена клетка. Черното му лице изразяваше уплаха. От отворената врата на клетката лъхаше хлад и той трепереше, но не смееше да се мръдне. Какво го очакваше? Защо дойде тук? Да не бе вземал проклетите пет долара. Дали нямаше да го убият?

Не, благото лице на високия човек с очилата не беше лошо. Погледът му бе добър... Ако му изследваха кръвта и му дадеха две хиляди долара, той ще бъде богат. Били ще има тогава и чанта, и книги. Може да си купят и къщичка. За две хиляди долара всеки би дошъл.

— Инжекциите!

Том се видя обграден от хората в белите престилки. Един хвана ръката му и поднесе към нея инжекция. Том затвори очи. Някаква студена течност се вливаше в жилите му.

— Достатъчно.

Той отвори очи.

— Как се казваш?

— Том, мистър.

— Години?

— 22.

— Къде живееш?

— В негърския квартал зад кръчмата „Белия бизон“, в двора!

— Съгласен ли си за опита?

— Съгласен съм, мистър.

— Подпиши!

— Защо, мистър.

— Че си съгласен.

Том подписа с разкривени печатни букви името си.

Рене Клер погледна часовника. Бяха изминали единадесет минути от момента, в който сложиха инжекцията с препаратата. Мак Доналд го нямаше още, а искаше да присъствува на опита. Все пак те не можеха да го чакат. Той бе длъжен да се съобразява.

— Време е! Влизайте.

Том изплашен го гледаше. Сочеха му вратата на камерата, от която лъхаше такъв студ. Искаха да влезе вътре, в хладилника!

— Влизайте!

Гласът звучеше застрашително. Том изведнъж се уплаши. Какво имаше в камерата? Защо искаха да го вкарат вътре? Не беше ли нещо лошо? Само за изследване на кръвта не биха му дали и един долар, а те му даваха две хиляди...

— Не, мистър, не искам. Не искам! — той се хвърли към вратата, но няколко здрави ръце го хванаха.

— Вкарайте този глупак в камерата!

Лицето на Рене Клер беше неузнаваемо.

— Бързо! — изкрещя изведнъж той.

Том дращеше, хапеше, бореше се. Но здравите ръце го вдигнаха и понесоха към отворената врата. Гласък и той се отзова в камерата. Вратата щракна. През стъклото той виждаше как те си поправяха дрехите, един избърсваше устните си. Някаква отмаляваща топлина го приспиваше. Стените на камерата сякаш пареха.

Обзе го ужас.

Том заби с юмруци по вратата. Той чувствуваше как тялото му се сковава... Строполи се на пода и с последни усилия задраци по вратата. Някакво колело бясно се завъртя пред очите му и потъна в хаос и мъгла...

— Господа, той е в състояние на анабиоза.

Професор Клер хвърли тържествуващ поглед към своите сътрудници.

— Упорит негър — прошепна някой.

В лабораторията отекнаха забързани стъпки. Беше Доналд.

— Заповядайте, мистър.

— Изглежда закъснях. Започнахте ли вече?

— Негърът е в камерата. Вижте. Сега ще пуснем с пулверизатор дезинфекционна течност. Не искаше да влезе, принудихме се да се борим с него...

Погледът на милиардера втренчено се спря върху свитото тяло на Том и остана там.

* * *

Четири месеца по-късно стана събуждането. Присъствуваха ограничен брой от най-близките сътрудници на Института — тези, на които милиардерът можеше да се довери. Мак Доналд сам включи ръчката, която приведе камерата в затопляне.

... Том сякаш се събуждаше от тежък сън. Той отвори очи, за миг остана неподвижен и после бавно се изправи. Погледът му още бе замъглен. Но той разпозна същите тези хора, които го бяха хвърлили в камерата. Защо го сложиха тук?

Но ето че те отвориха клетката.

— Излизай!

Том механично се подчини, като страхливо се оглеждаше. Той нямаше и представа за изтеклото време.

— Пуснете ме, мистър...

— Как се чувствувате?

— Пуснете ме да си ида, мистър. Не искам да ме слагате вътре.

— Добре. Ще те пуснем.

Мак Доналд стоеше като зашеметен.

— Значи е жив! Жив! — повтори той, все още не вярващ на успеха.

— Дръжте! — Рене Клер подаде на негъра дебел плик. — Уговореното!

— Благодаря, мистър.

Том грабна плика, взе дрехите си и хукна към вратата, изпратен от смаяните погледи на присъстващите.

В следващите месеци в Института на живота проведоха още няколко опити с хора. В успеха вече нямаше съмнение. Мак Доналд започна изпълнението на своя план.

Той остави на Института на живота огромна сума и даде на Рене Клер неограничени пълномощия. Откак Джейн стана секретарка на французина, между двамата се бе завързало истинско приятелство. Няколко милиарда долара Доналд превърна в диаманти. От съкровищата на индийските князе той закупи много злато. В няколко

стоманени каси милиардерът натрупа най-голямото съкровище, което някога човечеството бе събирано на едно място.

В неговата корабостроителница завършваше строежът на най-съвършената за своето време атомна подводница. Вътре бе инсталирана хладилна камера с непрекъснато действие. Подводницата можеше да слиза на дълбочина до 500 метра. Всичко в нея бе автоматизирано. Достатъчен бе само един човек, който да наблюдава работата на съвършените автомати. С тази подводница милиардерът мислеше да се скрие от света.

Приготовленията бяха завършени в началото на другата година. Мак Доналд реши да не отлага повече. Той навършваше 54 години. Чувствуваше се добре и искаше да изпревари старостта.

В тази хубава вечер, под усилена охрана подводницата стоеше в едно неголямо американско пристанище. Само милиардерът знаеше за безчислените богатства, които бяха скрити в нея.

От палубата Мак Доналд гледаше към града. Морето светеше окъпано в сребрилата вода на луната. Никакъв вятър. Прохлада и топла нега излъчваха бреговете и техните зелени палми.

Свежест нахлуваше в тялото на Доналд. Как хубаво бе да се живее в този красив свят. А той щеше да живее повече от всички свои съвременници. Единствен той знаеше тайната на анабиозата. Той щеше да познае и сладостта на втората младост тогава, когато всички тези хора — Мак Доналд изглежда светлините на града — щяха да бъдат мъртви.

Той изпитваше гордост пред самия себе си, защото този план бе негов, защото само той можеше да го осъществи.

От пристанището се откъсна малка лодка и бързо заплува към подводницата.

— Здравей, Мак!

По стълбичката се изкачи Рене Клер.

— Е? — попита той, като се усмихваше.

— Всичко е готово — тръгвам.

Двамата влязоха в каютата за управление. Мак Доналд затвори добре вратата. После отключи бюрото и подаде на французина голям плик.

— Това е контролният пакет от акциите на корабостроителницата, фармацевтичните и химичните заводи. Оставям ги на теб. Ако нашият

план се изпълни, твоето име, драги Клер, ще остане завинаги в историята на медицината. Ще те моля, когато остареееш, да предадеш управлението на Института на най-способния си ученик. Ще го посветиш в нашата тайна и като добър католик ще го закълнеш да посвети на продължението на живота изцяло своя живот. Той ще трябва да постъпи по същия начин и да предаде тайната на своя заместник. При твоите правнуци аз ще се явя, за да получа това, което ти давам днес.

— Сигурна ли е апаратурата?

— Напълно. Атомният котел е осигурен с енергия за 250 години. Хладилната апаратура има дванадесет агрегата. Ако се повреди един, автоматически се включва друг. След двеста години часовниковият механизъм ще включи апаратите за затопляне и аз ще се събудя. Донесе ли документацията?

— Ето я — Клер отвори чантата си. — Вътре е всичко. Никой от моите сътрудници не знае как се изготвя анабиотина, а без него анабиозата е невъзможна. Можеш да си уверен, че аз ще мълча. Аз самият никога не бих се решил да направя твоята крачка. Животът и сега не е лош...

— Ти ми обещаващ, че ще направиш всичко, което е по силите ти, нали?

— Аз съм уверен, че когато се пробудиш, човечеството ще познава тайната на дълголетието.

Доналд извади от чекмеджето на масата една папка и я подаде на французина.

— За акциите ще ми подпишеш разписка.

Клер погледна текста: „На 27 май 2158 година наследниците на професор Рене Клер се задължават да върнат контролния пакет от акциите на фармацевтичните и химични заводи и корабостроителницата «Мак Доналд» на техния собственик Мак Доналд, който ги предаде преди двеста години на техния дядо професор Рене Клер...”

Той бързо подписа.

Двамата говориха до късно през нощта. След полунощ охраната се прибира в пристанището. Сутринта докерите забелязаха, че голямата подводница бе изчезнала.

* * *

В един от дълбоките заливи на Тихия океан лежеше подводницата на Мак Доналд. Ята от чудновати морски обитатели с фосфорно-светещи очи се гонеха около нейното стоманено тяло — изяждаха се, растяха, размножаваха се и умираха. Дори и тук, на стотици метри под водата, животът шестуваше неумолимо, създаваше се и изчезваше всеки миг, и продължаваше да тържествува в младостта, в силата, в хищническия напад на разтворилите уста гладни риби, които се бореха да го продължат, и за отчаяния бяг на техните жертви, които бягаха, за да го спасят.

В синьото безмълвие на водата всеки ден се разиграваше някоя от ония драми, които се разиграват навсякъде, където има живот.

Времето летеше. Секундите изчезваха във вечността, превръщаха се в дни, месеци, години. Изчезваха така, както изчезват всеки миг незабелязано и същевременно осезателно оставяха своя печат наоколо. Времето се забелязва само след като отмине. Човек разбира кога то е изчезнало. Но кой може да разбере как отлита настоящият миг?

.....

Водораслите обгърнаха стоманения корпус на подводницата. Те го облякоха с гирлянди от зеленикави ивици, с нежни червеникави нишки и тъмнокафяв мъх. Подводницата се сля с околната растителност. Тя лежеше неподвижна и нищо не даваше да се разбере, че вътре, прецизно изработени от хората, действуват десетки точни механизми, че атомният часовник отбелязва хода на времето и приближава своята стрелка към чертичката, която определя часа на събуждането на милиардера.

.....

Настъпи и този миг. Стрелката тракна и се премести на червената чертичка, която отбелязваше 1 юни, 12 часа, 2157 година. Хладилните апарати автоматично престанаха да действуват. Камерата се включи за затопляне. Топлият въздух нахлу през малките отвори на климатичната инсталация, които опасваха пода. Замразеното тяло на милиардера почувствува живителен полъх. Клетките бавно възвръщаха нормалния си режим на хранене. Замръзналата протоплазма се

съживяваше. Пулсът се появи отново. По кръвоносните съдове отначало бавно и постепенно все по-бързо започна да се придвижва кръвта.

Мак Доналд се пробуждаше като от тежък сън. Чувствуваше ужасно главоболие, не можеше да разбере къде се намира, какво става с него. Мислите му проблясваха откъслечно и отново изчезваха. Стените на камерата изплуваха пред неговия замъглен поглед. Предметите започнаха да стават все по-ясни. Мъглата, която ги обвиваше, се стопяваше някъде и той вече добре различаваше техните очертания. Надигна се и апатично огледа камерата.

— Мистер Доналд, от дясната ви страна се намира термус. Натиснете зеленото копче и изпийте течността.

— Мистер Доналд, от дясната ви страна се намира термус. Натиснете зеленото копче и изпийте течността.

Тези думи заповедно се повтаряха всяка минута от силен мъжки глас. Мак Доналд най-после разбра и почти механично се подчини. Той още не можеше да възприема напълно дразненията на околната среда. Професор Рене Клер бе предвидил появата на подобно състояние и съобразително бе поставил магнетофон, който да управлява след събуждането първите действия на милиардера.

Хранителната течност го поободри за няколко минути. После той изведнъж почувствува страшна умора и заспа, но заспа като жив човек. Събуди се чак на другия ден, пи отново от течността и пак заспа. Сънят и храната повъзвърнаха силите му.

Мак Доналд стана от леглото чак на третия ден. Протегна се и шумно се прозина. Направи няколко крачки из камерата, залитна и се подпря на един стол. Погледът му се спря на часовника на стената: — 3 юни, 2157 година, 17 часа и 5 минути Гринвичко време — гласно промърмори той и изведнъж се разсмя. Една мисъл, която мина през главата му, го правеше горд, правеше го да се чувства победител на целия свят. Професор Рене Клер, Джейн, Елза, лекарите от института, неговите приятели банкери и политици, всички, които някога бе виждал по приемите, всички, с които някога се бе срещал, бяха отдавна мъртви. Мъртво бе цялото негово поколение. Само той, единствен той бе избягнал печата на времето. Само той бе жив!

Хохотът му тътнеше из камерата. Как изигра, как надхитри всички!

Той отиде и пи от хранителната течност, после легна, обърна се няколко пъти в леглото и отново затвори очи. Чувствуваше нуждата от почивка...

... Кварцовите лампи му заменяха слънцето. Климатичната инсталация поддържаше въздуха свеж. Организмът леко усвояваше концентрираната храна, която бе приготвил французинът. Мак Доналд спеше по четиринайсет часа на денонощие. През останалото време лежеше, разхождаше се по няколко минути. Когато се вглеждаше в предметите, той забелязваше следите на времето. Листата на новите книги от библиотеката бяха пожълтели, лакът на столовете бе напукан, картините по стената бяха поизменили цветовете си. Като се вглеждаше в тях, той се мъчеше да си представи изненадите, които го чакаха горе. Някои от мислите си започна да записва на една тетрадка, като внимателно отбелязваше датите.

8 юни 2157 година.

Какво ли се е случило в света през тези двеста години? Докъде са се разпрострели комунистите и дали моите сънародници са успели да ги обуздаят? Спомним си думите на някакъв френски физик. Струва ми се академик. Човек, на който може да се има известно доверие. Запитан какво би казал за една световна атомна война, той отговорил: „Ще кажа само това, че следващата след нея световна война хората ще водят с лъкове и стрели“. Помня — отговорът предизвика голям шум. Военните протестираха. Всички вестници излязоха с големи заглавия. Дали горе не ме очаква един свят, опустошен от атомни бомби? Тази мисъл е донякъде забавна. Моят скок в бъдещето може да се превърне в скок към миналото. Но по-вероятно е друго. По-вероятно е системите все още да съжителствуват. Не можехме да ги унищожим, но затова добре се пазехме от тяхната пропаганда. Нашите вестници вършеха добра работа.

11 юни 2157 година.

Мъча се да забравя мисълта за войната. Ако думите на французина са се сбъднали, не остава нищо друго, освен да стана вожд на племе. Оня хитрец Рене Клер би се обърнал в гроба си от смях. Чувствувам се малко по-добре. Още съм бледен. Физическите движения бързо ме изморяват. Не мога да стоя прав повече от четвърт час. Тялото ми започва да трепери. Краката не държат. Ще трябва да почакам. Да възстановя напълно силите си. Не бива да бързам с изплаването. Остава малко. Трябва да внимавам. Може да не издържа работата при апаратите на подводницата. Затова нека закрепна повече.

13 юни 2157 година.

Искам да си представя онова, което ме очаква. Какво е развитието на техниката? Какви са отношенията в търговията? Докъде е стигнало използването на атомната енергия? При себе си имам малка енциклопедия. От нея могат да се научат интересни неща. Например първият опит за издигане във въздуха е правен в 1783 година край Париж от братята Жозеф и Етиен Монголфие. В коша на балона поставили един овен и един петел. Учените твърдели, че земните животни не могат да дишат пластове на въздуха, които са на сто-двеста метра над земята. Всъщност животните слезнали живи. Чак тогава се осмелили да се качат на балон и хора.

На 17 декември 1903 г. моите знаменити сънародници братя Райт извършили полет с изобретения от тях самолет (може да се каже, че аз и самолетът сме връстници). Полетът траял четири секунди, самолетът прелетял 32 метра. Двигателят тежал 82 мг и имал мощност 16 конски сили.

През 1895 година се провело първото автомобилно състезание. В него взели участие автомобили с парни двигатели и двигатели с вътрешно горене. Най-високата постигната скорост, която изглеждала почти фантастична, била 24 километра в час.

Локомотивът е бил изобретен в 1829 година от Джонс Стефенсон. Неговата „Ракета“ пропътувала разстоянието Манчестер-Ливерпул с изумителна скорост 22 км в час. Много лекари настоявали да се забрани това изобретение. Голямата скорост според тях щяла да действа катастрофално на здравето, а димът щял да отрови въздуха на околността.

Маркони изобретил радиото в 1903 година, а Джеймс Уат изобретил парната машина през 18 век. Преглеждам страниците и мисля. Колко неща са станали в живота на хората от 18 до 20 век. Само през последното петдесетилетие се появяват автомобилът, самолетът и радиото. А колко ли неща са станали през изминалите двеста години? Напуснах света, когато настъпваше атомната ера. Тя вероятно е в своя разцвет. Енергията не струва нищо. Огромни перспективи за печалби, на строителство на доходни предприятия. Разбира се, това бурно развитие на енергетиката е довело до разорението на притежателите на топлоелектроцентрали, ако те не са се преориентирали навреме. За мене най-сигурно остава химическата индустрия. Особено лекарствата. Те са нещо, което никога няма да загуби своята стойност. Ще трябва пак да се заема с тях. Как ли са развивали предприятието ми наследниците на Рене Клер?

28 юни 2157 година.

Днес тръгвам! Отново влизам в света!

Гладко избръснат и напарфюмиран, облечен в хубав светлосив костюм, Мак Доналд застана до командния пункт. В този тържествен момент той падна на колене и отправи към бога благодарствена молитва. В каютата звуците на орган лееха тържествени мелодии, които го пренасяха в някакъв друг мир. С наведена глава той остана в безмълвие близо половин час. После се изправи, отиде до пулта и завъртя копчето на магнетофона. Отново тишината погълна подводницата.

Можеше да тръгва! Ръката му се докосна до ръчката, която управляваше изплаването. За миг той остана замислен, в нерешителност. После с бързо движение я премести към надписа „повърхност“. Чу се леко свистене. Стрелката, която показваше положението в цистерните, се задвижи. Сгъстеният въздух бързо изблъскваше водата. Подводницата олекваше. Мак Доналд втрепенено гледаше отчетите на апаратите. Изплаването на една подводница е винаги трепетен миг. Малко ли екипажи са оставали погребани на дъното на океана. А сега бяха изминали цели двеста години...

След няколко секунди той почувствува лек тласък. Подводницата за миг се наклони, поколеба се и после, помъквайки със себе си гирлянди от водорасли и оставяйки облак мътилка, тръгна към повърхността. Мак Доналд облекчено въздъхна и отново падна на колене...

Първото нещо, което той видя, когато излезе на мостика и вдигна очи към синьото безоблачно небе, бяха две, окъпани в сребърна светлина, кълба, които стояха неподвижно на небосвода. Между тях блестеше слънцето. Високо на зенита на небето трептяха цифри 10–32–29. Мак Доналд се загледа в тях и забеляза, че средната цифра се променяше. Двойката стана тройка, после четворка. Той погледна ръчния си часовник: беше 10 часа и 34 минути. Той се досети. Цифрите, които се проектираха върху небосвода, заменяха нуждата от часовници. Вероятно в целия свят бе вече въведено единно време. Само предназначението на последната цифра той не можа да разбере.

Морският вятър леко вълнуваше водите на океана. Мак Доналд дишаше жадно въздуха и чувствуваше как силно бие сърцето му. Подводницата пореше вълните и бързо го носеше към брега, един нов свят, пълен с неизвестности и изненади.

* * *

Новината за пристигането на подводницата, която носеше на борда си живия съвременник на Втората световна война, обиколи бързо планетите на Слънчевата система. Чрез апаратите на междупланетна телевизия жителите на станциите на Луната, Марс, Венера, Юпитер и Сатурн можаха да разгледат подводницата и

камерата, в която бе лежал Доналд, и накрая да се запознаят със самия него. Понеже няколкочасовото пътуване до пристанището бе повлияло зле на здравето на американеца, веднага след своето пристигане той бе откаран с йонолет в Нюйорк, където го лекуваха в една от най-големите болници. С него се заеха двама от най-известните медици на това време: академик Меншиков и професор Пристли. Всеки ден Мак Доналд биваше завеждан в една зала, която го учудваше с многобройните си апарати, със златистите прозрачни кълба, в които светеха разредени газове. Там, в креслото, което стоеше в средата на залата и към което от всички страни се надвесваха прозрачните кълба, той прекарваше в сън по няколко часа. Академик. Меншиков и професор Пристли откриха, че анабиозата бе нанесла върху застарялата нервна система на милиардера сериозни поражения. При по-силни преживявания можеха да се появят усложнения, които дори медицинската наука от това време не можеше да предотврати. Затова те внимателно избягваха да претоварват своя пациент с впечатления и любезно отклоняваха молбите му за разходка из света. Тетрадката, в която той бе водил своите бележки през дните след събуждането си от анабиозата, им бе подсказала много неща. Те разбраха неговите надежди, тайните подбуди, които го бяха подтикнали към големия риск на една анабиоза, и не знаеха как той би посрещнал настъпилите промени в света. Щяха ли да издържат изтощените от анабиоза нервни центрове?

— Мистер Пристли, моята подводница охранява ли се добре? — това бе въпросът, с който всеки ден Мак Доналд посрещаше професора.

— Разбира се, приятелю — отговаряше сърдечно англичанинът.

— Знаете, неудобно ми е да питам вашия колега. Още не мога да преодолеея неприятните чувства, които изпитвам към руснаците. Как са сега нашите отношения и защо той работи тук?

— Научните работници от цял свят си сътрудничат — уклончиво отговаряше Пристли.

— Вие сътрудничите с комунисти? — учудваше се Мак Доналд.

— Уверявам ви, в това няма нищо лошо — усмихнат казваше професорът. — Но да оставим дълбоките разговори. Как е самочувствието?

— Главоболието ме оставя от време на време.

— Само от време на време?... Хм... Нищо... Ще продължим лечението и ще ви остави завинаги.

— А дълголетие? Аз ви говорих за моя Институт на живота и вие ми обещахте днес да ме информирате за него. Ще мога ли скоро да го видя? И откриха ли учениците на Рене Клер еликсира на младостта, за който говори още професор Бахметиев?

Тези въпроси милиардерът зададе на един дъх. Учуден от изблика на енергия в неговия пациент, професор Пристли седна в креслото до леглото.

— Вашият институт на живота още съществува, мистър Доналд — каза тихо Пристли. — Само че, струва ми се, от около сто и тридесет години е вече държавна собственост.

Мак Доналд пребледня и нервно изрече:

— За него съм дал милиони долари! С какво право са го взели?

Пристли отмина този въпрос, без да отговори.

— Еликсирът на младостта, за който питате, още не съществува — продължи той. — Не бързайте да се разочаровате! Засега е открито средство, което не възвръща младостта на старите хора, а просто забавя остаряването и по този начин удължава живота до около 170 — 180 години. Не се касае само до лекарство, а до изпълняването на цял комплекс от упражнения. Остаряването е свързано с прекомерното изхабяване на някои системи от органи. За тях е необходима почивка, през време на която се възстановява жизнената дейтелност на клетките. Към това комплексно лечение ние ще постъпим по-късно. Сега е необходимо да починете добре. Да вървим към залата. Академик Меншиков ни чака.

В лечебната зала под действието на електрическия ток Мак Доналд заспиваше за няколко минути. Наблюдавайки по уредите силата на мозъчните биотокове, двамата учени с тревога виждаха, че подобрението настъпва много бавно. А не можеше до безкрайност да се протака тази игра на криене.

— Необходимо е да преустроим цялата му психика. Би ли могъл той да забрави всичко, с което е свикнал, което е било същността на неговия живот? — казваше понякога на своя колега академик Меншиков.

— Търпение — вдигаше рамене англичанинът. — Имаме работа със силен характер.

— Нещо, което само усложнява задачата ни — скептично допълняше Меншиков. — Защото той никога не би могъл да си представи, че златото, с което е натъпкал своята подводница, няма цена, понеже не би могъл да го продаде никому, че диамантите, на които се надява, са му ненужни, че борсовите операции са преминали отдавна в историята, че богът, комуто се кланя, е забравен от хората...

* * *

Вилата, в която бе работил професор Иванов, бе превърната в музей. Всичко бе запазено така, както бе намерено в момента на убийството на професора и неговите сътрудници: кабинетът и библиотеката, лабораторията, хладилната камера запазиха същия вид. Кратки текстове, написани върху стъкло, светещи с равномерна синкава светлина, разказваха за работата на пионерите в областта на анабиозата.

Директорът на музея „Професор Иванов“ бе млад човек. Той искаше тези, които идваха да се запознаят с мястото, където е работил и живял големият учен, да добият пълна представа за онова време. Той взе мерки да запази напълно и стария вид на градината. Над нея и къщата бе построено цяло съоръжение от стъкловидна пластмаса. Като огромен звънец то покриваше всичко.

Работата по това голямо съоръжение предизвика повреда в топлинните помпи на камерата, в която лежеше Петър. Автоматично се включиха аварийните акумулатори. В камерата, в която лежеше научният сътрудник на професор Иванов, настъпи затопляне...

... Петър отвори очи. Някаква топлина се разливаше по тялото му. Наоколо бе тъмно и той не можеше да види нищо. Главата страшно го болеше. Какво бе станало? Къде се намираше? Той опипа пода на камерата, изправи се и пипнешком затърси вратата. Съзнанието му се избистряше. Спомни си приготовленията, лицата на Лена и професора. Сякаш бе вчера. Анабиозата бе завършила. Той бе в съзнание. Но защо професорът и Лена не идваха? Може би се е събудил по-рано, отколкото трябваше. „Сигурно са се повредили хладилните агрегати и камерата автоматично се е превключила към затопляне — реши Петър. — Колко ли дни съм спал?“

Чувствуваше страшна отмалялост и глад. Пипнешком той продължаваше да търси вратата. Най-последе напипа нейната кръгла ръчка...

С голямо усилие Петър успя да отвори. Едва се държеше на краката си. С треперещи ръце се опита да намери копчето за електричеството. Завъртя го, но лампата не светна. Трябва да излезе сам. Лена и професорът сигурно спяха горе. Ако бе ден, те щяха да са тук.

Той натисна дръжката на вратата на лабораторията. Тя остро изскърца. Сякаш не бе отваряна с години. Петър се затътри по тесния тунел. Крачка, две, три... Всяко движение му струваше необикновени усилия. Най-последе напипа пак врата. Зад нея бе големият тунел. Опита се да отвори. Опъна я с всичка сила. Не, не се отваряше... Пред очите му се виеха червени кръгове... Разтърка очи. Дали не бе ослепял? Наоколо нямаше никаква светлина! С последни усилия той се хвана за дръжката, падна на колене и зачука с юмруци по вратата.

— Професор Иванов!... Лена!... Хей!... Отворете!...

Двама студенти, които разглеждаха музея, първи чува странните викове. Те се спогледаха и се затичаха назад по тунела. Наоколо нямаше никой. Студената светлина на кристалите обливаше стария тунел. Някаква тайнственост излъчваха грубите каменни плочи. Гласът бе изчезнал и всичко наоколо бе съвсем тихо.

Нов вик глухо отекна в подземиято:

— Професор Иванов. Лена!...

Този път той бе много по-слаб.

— Като че се вика някъде зад стената — каза тревожно единият от студентите.

Двамата започнаха да чукат по каменните плочи. На едно място им се стори, че удариха на кухо. Прилепиха се към стената и внимателно се заслушаха. Някъде зад нея се чуваше тихо, мъчително пшкане. Опитаха се да отместят плочите, но не успяха. Тогава единият изтича и извика директора на музея.

Директорът беше изненадан. Той не знаеше от тази страна на тунела да има някакво друго помещение. Наблизо не се извършваха никакви подземни работи. А стенанията ясно се чуваха. Директорът бързо донесе два лоста. След няколко минути една от каменните плочи беше откъртена. Каква бе изненадата им, когато видяха зад нея част от

ръждясала желязна врата. Бързо бяха съборени и другите плочи. Директорът хвана желязната дръжка и дръпна вратата. Тя с остро скърцане се отвори. Бледата светлина от тунела освети лицето на един човек, паднал пред прага.

* * *

Новината за сензационното откритие се разнесе веднага по етера. Кой бе този втори човек, преживял със стотици години своето време? Петър бе в безсъзнание и не можеше да говори. Любопитните журналисти потърсиха отговора на загадката в музейните архиви. Пред света възкръсна отново историята с убийството на знаменития професор. Запазените снимки по един безспорен начин установиха, че намереният човек е най-близкият сътрудник на професора, същият, комуто приписваха обвинението за тройното убийство, същият, за когото следствието пишеше, че е забягнал, открадвайки материалите от изследванията, за да търси световна слава.

Тази необикновена история, която цяла седмица не слезе от страниците на вестниците, заинтересува особено много един от младите и способни сътрудници на вестник „Монд“ Олни — същият, който на времето пръв успя да вземе интервю от Мак Доналд и да разгледа неговата подводница. Четейки музейните архиви, Олни неведнъж си зададе въпроса: „Кой би могъл ла извлече полза от убийството на професора и защо е било извършено то?“ Обяснението, дадено в съдебното заключение, което се намираше в архивите, бе правдоподобно до момента, до който Петър се смяташе за изчезнал. Сега всичко се променяше. За Олни бе ясно, че научният сътрудник е избягнал смъртта само защото по време на убийството се е намирал в камерата.

Олни взе отпуска от редакцията и с първия йонолет отлетя за Вашингтон. Академик Меншиков не искаше да го пусне в болницата, където се лекуваше Мак Доналд, но намесата на професор Пристли му осигури една половинчасова среща.

— Напоследък господин Доналд се чувства много добре и ние се надяваме, че след няколко месеца ще оздравее напълно — каза на Олни професор Пристли. — Вие ще ни обещаете, че ще говорите с

него само за миналото му и ще избягвате въпроси, свързани с настоящето.

— Обещавам! — отвърна журналистът.

— В момента болният гледа по телевизията юбилейното предаване по случай годишнината от построяването на гибралтарската централа. Това е първият голям строеж, който му позволяваме да види.

Олни кимна:

— Разбирам. Още един въпрос. Той знае ли за намерения научен сътрудник на професор Иванов?

— Не. Но можете да му го кажете. Днес споделих с Меншиков. Той мисли, че тази новина би го зарадвала.

Двамата минаха по широкия коридор, облицован в бледосиня полупрозрачна пластмаса. Пред тях вратите безшумно се отваряха и затваряха.

Мак Доналд седеше в една просторна стая, в голямо кресло, обърнат с гръб към вратата. Пред него се виждаше екранът на телевизионен приемник. Погълнат в предаването, той не ги усети. Олни с един поглед обгърна стаята. Мебелите бяха в същия спокойно синкав цвят. От прозореца се виждаше изглед към море, което плискаше в каменен бряг. „Защо ли е необходима тази илюзия?“ — попита се журналистът.

Предаването за Гибралтарската водноелектрическа централа изглежда бе заинтересовало силно милиардера. Той не откъсваше своя поглед от екрана, по който семеняха изгледи от строежа.

„Изградена преди 50 години — съобщавате говорителят, — централата има мощност 100 милиона киловата. Проектът за нейното изграждане е съществувал преди двеста години. Още тогава хората знаели, че слънцето изпарява от Средиземно море 2762 милиарда кубически метра вода повече, отколкото внасят вливащите се в него реки. Това количество се компенсира от водния приток, който нахлува от Атлантическия океан през Гибралтар. Язовирната стена прегради пътя на прииждащата от океана вода. Вследствие бързото изпарение водното ниво на Средиземно море започна да спада. Морето освободи милиони декари плодородна земя. Образуваха се десетки острови. Старите пристанища се озоваха навътре в сушата и бяха построени нови пристанищни градове. Когато морското равнище спадна с двеста метра, Гибралтарската водноелектрическа централа бе пусната в

действие. Водните маси, които по-рано нахлуваха от океана неизползувани, сега падаха към Средиземно море, отдавайки на турбините своята енергия...”

Върху екрана се показва картата на Средиземно море, осеяна с острови. Везувий беше някъде в средата на обширна равнина.

Олни забеляза, че Мак Доналд започна да пресмята нещо върху бележника си. Когато погледна отново към телевизора, той малко стреснато се обърна. Може би бе видял отраженията им върху полираната повърхност на приемника.

— Господин Олни иска да поговори с вас — каза професор Пристли и посочи журналиста. — Вие се познавате. Няма защо да ви представям.

Мак Доналд спря поглед върху Олни. В студената проникателност на неговите очи журналистът почувствува тревога. Тя прозираше и в късите нервни жестове, и в лекото наклоняване на главата. Мак Доналд втрепенено продължаваше да гледа журналиста, без да помръдне. Лицето му изразяваше мъчителното желание да си припомни срещата, за която му подсказваше Пристли.

— Не, не си спомням — като заекваше, каза несигурно той.

— След вашето пристигане аз пръв взех интервю за вестник „Монд“ — намеси се Олни. — Не си ли спомняте?

Американецът отрицателно поклати глава.

— Паметта ми е слаба. Помня всичко до момента, в който се подложих на анабиоза. Новите неща забравям бързо.

— Клетките на мозъка са изтощени, но след няколко месеца всичко ще премине — успокои го Пристли. — Ще помните по-добре и от нас. Сега ще ви оставя.

С бързи крачки професор Пристли напусна стаята. Мак Доналд се обърна към Олни:

— Ще поговорим след предаването. За мене то е много интересно. Вече девет месеца съм тук и нямам никакви впечатления от живота освен това, което мога да наблюдавам в института. За първи път ми разрешиха да видя предаване по телевизията.

Олни кимна в знак на съгласие и се настани в съседното кресло. На екрана картините бързо се сменяха. Свикнал с трептящите изображения на телевизорите от своето време, американецът не можеше да не изрази възхищението си. Нежните цветове на морето се

преливаха един в друг, вълните се разпеняха и изчезваха пред очите му и всичко беше така естествено, сякаш пред тях не стоеше апарат, а прозорец през който се виждаха различните кътове на света. Звукът съвършено попълваше илюзията за пространственост. Те имаха чувството, че присъствуват навсякъде, където ги водеше камерата на оператора. Пред очите им се разкриваше преобразеното Средиземно море, широк канал отиваше към вътрешността на Африка, към новообразуваното Сахарско море. От двете му страни се ширеха китни долини. „На тези места някога се движеха пясъчните дюни на Великата пустиня“ — обясняваше говорителят. Той съобщаваше цифри и Доналд бързаше да си ги запише. Неговият ум на финансист веднага пресмяташе изгодите на дружеството, построило Гибралтарската централа. Колонката от изчислените печалби бързо растеше. Мак Доналд чакаше да чуе чия собственост бяха всички огромни съоръжения, дали нямаше да споменат и имената на внуците на Рене Клер. В тържествения текст нямаше отговор...

За Олни, който неведнъж бе обиколил света, телевизионното предаване не представляваше особен интерес. Той мислеше за убийството на професор Иванов, за драмата, която се беше разиграла в къщата-музей преди два века.

Когато предаването свърши и екранът потъмня, неговият поглед отново срещна очите на милиардера.

— Идвам при вас с няколко въпроса — каза журналистът и нагласи с ръка в джоба своя малък диктофон. — Отговорите биха интересували много нашия вестник.

— Нямам нищо против — съгласи се Мак Доналд. — Няма ли да записвате?

— Ще снима разговора на диктофон. — Олни извади от джоба си малкия апарат и го остави на масата. От два дни той се готвеше за тази среща. Търсеше подходящ начин да предразположи Доналд към откровеност. Но сега, когато видя в очите му студена непристъпност и хитрина, той се смути. Гледаше го едно широко подпухнало лице, върху което болестта бе сложила сянка. Тънките, кръстосващи се по бузите жилки от малки кръвоносни съдове бяха избледнели. Бледината смекчаваше малко суровите черти на лицето на милиардера, което иначе би било неприятно. „За какво мисли той сега?“ — питаше се Олни. Този човек, дошъл в техния свят зад вековете, които бяха

погълнали неговото поколение, излъчваше наистина някаква необикновена сила. Той бе рискувал всичко, за да осъществи безумната си мечта, бе напълнил подводницата си с богатства, събрали живота и труда на хиляди хора. И бе изплувал от миналото в едно настояще, дълбоко различно от това, което бе очаквал. Не криеше ли някаква загадка това неочаквано появяване на двама души от света на миналото? Дали те имаха нещо общо помежду си?

— Аз исках да ви питам — каза Олни — за вашия близък професор Рене Клер. Познавал ли е той българския професор Иванов?

В съзнанието на Доналд за миг се мярнаха картините на някогашните опити, лицето на генерала, който обеща планове на българския професор. Той се смути. Очите му блуждаещо погледнаха към прозореца, към развълнуваното море.

— Струва ми се, да — каза той след малко, като прецени обстановката. — Професор Клер е споменавал неговото име. Струва ми се, двамата са се познавали от някаква научна конференция. Свързваше ги тяхната обща работа...

— Дали двамата са си кореспондирали?

— Не зная. С България няхаме дипломатически отношения и научната обмяна на мнения беше почти нищожна.

— Значи професор Клер е работил върху анабиозата свършено сам?

— Той имаше голям щаб от сътрудници. Напоследък при него дойде и остана да работи един от близките хора на професор Иванов.

— Помните ли кой бе той?

Милиардерът замълча.

— Не. Аз не съм виждал този човек.

Олни стана и прибра диктофона.

— Искам да ви съобща една необикновено новина — каза той, като се ръкуваше, — толкова необикновена, колкото бе и вашето пристигане. В къщата-музей на убития професор Иванов е открит жив неговият сътрудник Петър Илиев.

* * *

За Мак Доналд следващите дни бяха дни на безпокойство, дни на постоянен страх. Мисълта за престъплението, което можеше да бъде разкрито, го душеше. В известни мигове той изпитваше ужас от усмихнатите лица на хората, които го заобиколиха. Смътни догадки за принципите, върху които се изграждаше животът сега, се избистряха в неговото съзнание. Започна да подразбира защо не го пускат, защо никой не отговаря на въпросите му за борсата, за финансовите операции и цялото устройство на света. Когато пресмяташе огромните печалби, които бе донесло построяването на Гибралтарската ВЕЦ, той съобрази, че строежът някога е бил невъзможен, защото се докосваше до интересите на десетки държави. Какво бе обединило хората от света и ги бе довело до общо единодействие? Може би бяха образували Световни щати, или някаква друга международната система? Почти ясно бе, че в общественения живот се беше случило нещо ново, нещо необикновено, което заличаваше враждата и недоверието. В предаванията, които от няколко дни гледаше редовно по телевизора, се разказваше за научни открития, за експедиции, за междупланетни полети. Ни дума за разменени пълномощни министри, за меморандуми, за новини от борсата.

Какво бе станало? Нима хората бяха забравили своя добър навик да се убиват, да печелят и губят? Нима бе рухнал политическият живот? Нима по първите страници на вестниците вече не гърмяха патриотични прокламации, тълпите не ги разграбваха жадно от будките и скритите сметки на политиците не намираха публичен израз във възванията?

Мак Доналд мислеше за своето хубаво време, когато заедно с няколко души решаваше съдбините на света. В своите луксозни апартаменти неговите журналисти пишеха войнствени статии, които другите четяха по фронтовете. От бетонните скривалища те четяха възвания, които гърмяха по високоговорителите на изгарящите градове. Те водеха войните дотогава, докато сметнеха това за необходимо и винаги излизаха с пълни джобове.

Сега той чувствуваше някакъв смътен страх. Той, който стоеше над тълпите, който познаваше тайните пружини на обществото, бе безпомощен и несигурен. Бе мечтал за дълголетие, за да има в краката си целия свят, но това ли бе светът, който той очакваше? Мак Доналд чувствуваше неудържимото желание да излезе по-скоро от института, без да се интересува от страшните последствия за здравето си, за които му говореше професор Пристли. Той търсеше да намери отговор на своите съмнения.

Спомни си за документите, които Клер му беше оставил. Преди да потопи подводницата, той ги заключи в секретното чекмедже на една от големите каси. Документите можеха да го издадат. Не биваше повече да чака...

Той се облече, остави на масата малка бележка и бързо излезе.

След два часа в стаята влязоха академик Меншиков и професор Пристли. Те не намериха своя пациент. По видеофона Меншиков го потърси в спортната зала, в библиотеката, в плувния басейн. Не го намериха никъде. Двамата научни работници бяха изненадани. Те прегледаха стаята и откриха бележката, която бе паднала от масата.

„Чувствувам се здрав! Моля да ме извините, задето сам си разрешавам едноседмична екскурзия из света. Вярвам, че тя няма да ми навреди. Мак Доналд“ — прочете професор Пристли.

В очите на Меншиков блесна тъжно пламъче.

— Едно самоубийство, което нищо не може да предотврати — каза тихо той и излезе от стаята.

* * *

Как бихте се чувствували, ако неочаквано се озовете с двеста години напред, в бъдещето? Бихте ли могли да свикнете с този нов свят, който е изпреварил всичките ви мечти? Няма ли да ви тегли назад миналото с хилядите дреболии, с които сте израснали, които всеки ден са били около вас, които са ви дотолкова близки, че даже не сте ги забелязвали, но без които бихте имали в живота си някаква празнота?

В първите дни Петър се чувствуваше чужд на всичко. За него миналото, от което го отделяше животът на няколко поколения, бе вчера. Той очакваше да се събуди, да се намери в леглото си и да чуе

гласовете на професора и Лена. Но времето летеше и Петър все повече се убеждаваше, че всичко, което става с него, продължава прекалено дълго, за да бъде сън. Той свикна с мисълта, че по една случайност се е озовал много напред и сега трябва дяволски да работи, за да достигне по знание хората, които го заобикалят, и да намери мястото си в живота. Неговият организъм бе преодолял анабиозата сравнително леко. Той прекара цяла седмица в безсъзнание. После бързо се съвзе. Имаше здрава нервна система.

Болницата, в която го лекуваха, бе разположена в подножието на Рила, близо до Боровец. Това бе огромна сграда, изградена от розова пенопластмаса. Наоколо се простираше парк с широки алеи, посипани с цветен изкуствен пясък, фонтани и скулптурни групи. Зад болницата се намираше плувният басейн. Към него водеше галерия, направена от материя, много прилична на стъкло. Целият плаж бе покрит с огромен свод. Горе, в неговия център, блестеше изкуствено слънце. Тук винаги цареше лято. Зиме планината биваше обгърната с мъгли и виелици. Снегът засипваше парка, но никога не можеше да се задържи върху кристалния свод. Снежинките се стапяха, щом се допираха до него, и тънки струйки вода се оливаха надолу. За къпещите се това бе красива гледка. Сред зимното царство се беше сгушило кътче от топлия Юг.

В подземията под централния корпус на болницата се намираше „Студената зала“. Тук любителите на кънките можеха да се пързаят през всяко време на годината. Огледалната повърхност на леда отразяваше танцуващите двойки, стените и красивите полилеи и цялата зала се виждаше в леда още веднъж, потънала в светлини и великолеписе.

Спортът отнемаше по няколко часа от времето на всички. Петър, който по-рано не бе спортувал, забелязваше колко благотворно му влияят плуването, гимнастиката, кънките. Около себе си той виждаше здрави, хармонично развити хора. Научната им работа не ги откъсваше от спорта. Те умееха да разпределят времето си и никога не пропускаха да поплуват в басейна на вечното лято или да потанцуват в „Студената зала“.

Болницата разполагаше с огромна библиотека. Книги, напечатани върху хартия, имаше малко. Така бе, защото те заемаха много място и както се изразяваше библиотекарката, „не бяха удобни“. Вместо тях специалните книгохранилища разполагаха с хиляди

диапозитивни копия на книгите. Достатъчно бе да се избере заглавието и да се натисне съответният номер. Лентата автоматично се отделяше и читателят можеше да прочете своята книга с помощта на един малък апарат, наречен книгофон. Апаратът можеше да чете от книгата или да прожектира нейните страници върху специален екран.

Прецизната организация на библиотечното дело направи голямо впечатление на научния сътрудник. За не повече от петнадесет минути той можеше да има на свое разположение — разбира се, чрез библиотечния телевизор — коя и да е книга от целия свят. Библиотелевизорът бе пригоден за пряка връзка с най-големите световни библиотеки: Московската, Лондонската, Парижката, Нюйоркската. С него много често работеха всички лекари.

Петър постепенно свикна да не се учудва на чудесата, които го заобикалят. Той трезво прецени своето положение. Да остане, без да работи нищо, използвайки особеното отношение, което имаха към него, той не мислеше. Но неговите знания в областта на биологията бяха много остарели. Нови проблеми занимаваха хората. Колкото и трудно да бе, друг път нямаше. Всичко трябваше да започне отначало.

Един месец след своето събуждане от анабиозата Петър бе вече здрав и първото му желание бе да види отново старата вила.

— Аз съм ходила в твоя музей. С удоволствие ще те придружа! — каза му една от младите лекарки. Тя се казваше Вера Димитрова и едва миналата година бе завършила Медицинската академия. Имаше руси коси и обгоряло тъмно лице. Очите ѝ бяха сини и сякаш винаги се усмихваха. Между нея и Петър се зараждаше хубаво приятелство. Тя му допадаше с енергичния си характер, с буйността си. Няколко пъти Петър с възхищение я беше наблюдавал в басейна.

— Дали биха ни разрешили да напуснем болницата за няколко дни? — попита той. — Искам да попътуваме.

— Ще питаме. За няколко дни можем да разгледаме цялата страна.

Тя излезе от стаята и след няколко минути радостна се върна.

— Разрешиха. Утре тръгваме.

Сутринта бе хубава. Слънцето блестеше на бистрото небе. Планината зеленееше и излъчваше ухание на борова смола. Свежестта на въздуха бе така силна, че сякаш замайваше.

Аеродрумът бе всред парка. Петър с интерес разглежда аеротакситата, наредени на единия край. Двамата с Вера бяха сами. Наоколо не се виждаха други хора.

Вера забеляза неговото учудване.

— Днес е празник и движението започва обикновено по-късно. Още е осем часът — каза тя.

— Нали сме петък?

— Да, но ти забравяш, че имаме четиридневна работна седмица. Петък, събота, неделя са празнични дни. Наистина в болницата това почти не се забелязва, но навън е друго.

Вера отвори вратичката на крайното аеротакси. Вътре бе широко и удобно. Имаше място за още четирима души.

Тя натисна един бутон. Върху пулта светна сигнална лампичка. Аеротаксито плавно се отдели от пистата и паркът започна да остава някъде далеч зад тях. Те се издигаха нагоре. Под тях растеше кръгът на хоризонта.

Вместо безкрайни гори Петър виждаше равномерно населена площ. Големи здания, комбинати, подобни на болницата, обградени от паркове, бели квадрати на аеродруми — всичко това се редуваше в почти правилна последователност. Между тях се кръстосваше мрежа от широки шосета. Те извиваха, губеха се под планински склонове и отново се появяваха.

По лицето му Вера прочете мислите, които го вълнуваха.

— Щом съм се заела да ти бъда другар, ще трябва да изпълнявам ролята си докрай — каза шеговито тя. — Ти се учудваш, че не виждаш големи селища. Сградите-комбинати са отдалечени една от друга — не е ли неудобно това. Тези въпроси би си задал всеки човек на двадесетия век, попаднал в двадесет и втория. Ще ти напомня обаче, че ние живеем във време, когато енергията не струва почти нищо, когато хората имат на свое разположение безкрайно много енергия. Превозването на стоки от едно място на друго не е проблем. Ние притежаваме хиляди машини. Защо ни са тогава шумните, многолюдни градове, които гъмжат от хора, в които зеленината е малко, които уморяват нервната система на човека със своето многолюдие и безкрайно движение. Сградите-комбинати могат да ни дадат всички удоволствия, които ни дава големият град. Ти може би не знаеш, но сега няма обществени кина. Филми се гледат само по

телевизията. Искаш да отидеш на мач — телевизията е пак на твое разположение. Ако желаеш непременно да си на стадиона, ще заминеш с автомобил, с аеротакси или с конвертоплан-светкавица. Зависи от разстоянието. Затова пред големите стадиони и театри има обширни аеродруми. Представленията привличат хора от целия свят. Тези, които не успеят да вземат билети, се задоволяват пак с телевизора. Разбира се, ние имаме и големи градове. Там са централните учреждения, плановите органи за различните области... Знаеш ли, изглежда някога хората не са си представяли бъдещето такова, каквото е сега. Четох в една стара научно-фантастична книга как авторът ни кара нас, хората на двадесет и втория век, да се храним с хапчета и таблетки. Чудно ми е как са могли да измислят подобно нещо.

Но гледай, ние сме над София!

Широки булеварди от светла пластмаса, красиви здания, обгърнати от раззеленени кестени, синята ивица на плавателен канал, който се провира между дърветата и опасва града, като прорязва зелените площи на парковете — в този град Петър не можа да познае някогашната София. Само златните кубета на Александър Невски и паметникът на Съветската армия напомняха за старите дни.

След няколко минути те кацнаха на един квартален аеродрум близо до музея. Вера погледна намръщеното лице на своя спътник.

— Защо замълча? Още малко и сме у вас.

— Не е останало нищо от това, което помня от София. Сякаш се намирам в съвършено чуждо място.

В гласа му имаше мъка.

— Нищо? — каза тя. — А Витоша?

Петър вдигна глава. На юг се издигаше Витоша. Едно малко облаче се белееше някъде на върха и бавно се разтапяше в синевата на небето. Могъщите склонове на планината както и по-рано се спущаха към града и го приютяваха в своите прегръдки. Да, Витоша си бе същата, същата, която той помнеше още от студент, когато я видя за първи път.

— Искаш ли следобед да се изкачим на нея, кажи, Вера — в гласа му имаше такъв възторг, че тя се усмихна:

— В празник софиянци са винаги из планината!

* * *

Едно непредвидено обстоятелство им попречи да изпълнят своето намерение. В архивата на музея срещнаха Олни. Журналистът преглеждаше книжата страница по страница. Той веднага позна научния сътрудник на професора.

— Казвам се Олни — представи се той на чист руски език. — Журналист от вестник „Монд“. Не знаех, че вече сте оздравял, иначе нито минутка не бих стоял тук. Искам да ви попитам за някои неща, отговор на които не мога да намеря.

Той посочи книжата.

— Два дни се занимавам с тях.

Петър с интерес оглеждаше младия човек.

— Питайте, ще ви отговоря.

— Не бихте ли могли да отложите въпросите си за друг път — моят пациент сега изпълнява част от лечебния режим.

Олни стана и спря върху Петър своя проникателен поглед.

— Касае се за нещо много важно. След два дни може би ще бъде късно. Вие знаете, че преди повече от два века в тази къща е било извършено тройно убийство. В резултат именно на него вие сте останал замразен в камерата.

— Да, зная това — промълви Петър.

Тишината го връщаше в миналите дни. Тройно убийство! — той потръпваше при мисълта за човека, който бе убил професора, Лена, баба Венета. Нещо задушавашо сякаш се носеше във въздуха.

— А знаете ли, че обвинението за убийството пада върху вас?

Въпросът на Олни бе съвсем неочакван. Научният сътрудник потрепна като ударен с камшик. Не, никой не му бе споменавал за подобно нещо.

— Ето документите от следствието, ето присъдата. Осъдили са ви задочно, защото са предполагали, че сте забягнали в чужбина.

Пребледнял, Петър взе папката и зачете.

— Над вас тежи едно обвинение, което е невярно — продължи Олни. — Все пак убийството е факт. И аз се питам: кому е било нужно то. Вие трябва да ми помогнете да разкрия тази тайна.

— Кажете как? — каза с готовност Петър.

— Вие няма да ми пречите, нали? — обърна се той към Вера. В погледа ѝ той прочете нейното съгласие.

— Ще ви помоля да отговорите точно на няколко въпроса. Първият е: познавал ли е професор Иванов френския учен Рене Клер.

Научният сътрудник за миг се замисли.

— Не! — отговори твърдо той.

— Дали не са се срещали на някоя научна конференция в чужбина?

— Професорът не обичаше да пътува. От България е излизал само един път, до Москва. За научните конференции се осведомяваше от протоколите, които донасяха нашите представители.

— А знаете ли дали други учени в света по това време са се занимавали с проблемите на анабиозата?

— Не зная. Мисля, че професор Иванов бе единственият.

Олни стана:

— Да не губим повече време, приятелю. Вървете с мен. Вчера американецът избягал от института на професор Пристли, но струва ми се, че ние ще го преварим. Мак Доналд няма да успее да се скрие от света.

За първи път Петър чу това име. Той не знаеше, че още един човек в света с цената на престъпление, подтикван от една налудничава идея, бе направил скок през времето.

Наближаваше развързката.

— Ще ти обясним всичко по пътя — прошепна му Вера.

Тримата бързо се отпавиха към аеродрума.

* * *

Над пристанището се спущаше нощта. Небето потъмня. Изгря луната и заедно с нея заблещукаха и хиляди звезди. Дискът на изкуствения спътник светеше с бледо синкава светлина. В града бе светло. Само парковете тъмнееха като замъглени островчета. Светлина излъчваха улиците. Меко сияние обливаше сградите. Някаква фееричност имаше в тази необикновена за американеца гледка.

Радиоактивни вещества в съвсем малки количества бяха примесени в пластмасовия асфалт и облицовките на зданията. Те

предизвикваха флуоресцентно светене и по този начин веднъж завинаги разрешаваха въпроса с нощното осветление. Международна комисия бе отхвърлила предложението за създаване на изкуствени слънца, които да грейт нощем. Не бе необходимо хората да се лишават от красотата на нощта. Нямаше ли да доскучае вечният ден.

Мак Доналд употреби цялата си хитрост, за да се добере до пристанищния град. Той не искаше да се издава като новак, а не познаваше порядките. Всеки миг се сблъскваше с непознати неща. Той нямаше пари в себе си, нито никакви документи. Златният пръстен с голям син диамант, който блестеше на лявата му ръка, го накара да си помисли, че като го продаде, ще има пари за пътуването. От института заедно с група хора той се качи на едно аеротакси, без да знае къде ще го отведе то. Спряха на някакъв голям площад в центъра на огромен град. Той слезе заедно с другите и се учуди, че никой не му поиска билет. Безцелно тръгна по улиците. Разгледа магазините за дрехи, в които нямаше продавачи, влезе в ресторанти, където всичко бе автоматизирано. Той умееше да наблюдава. Никъде не видя хора, които да броят пари, не забеляза полицаи и пазачи. Онова, от което се страхуваше, изглежда бе вярно. Изобилието от енергия бе довело до промени в целия живот. До пристанището можеше да отпътува, без да става нужда да продава пръстена.

Случайността му помогна. В ресторанта се запозна с едно момче французойче — Пиер. Момчето бе тръгнало да пътешествува през последните дни на лятната си ваканция. Мислело да отиде до Южна Африка, но разказът на Мак Доналд за неговата древна подводница му се видя интересен. И то реши да промени своя маршрут. Същия следобед с редовния рейс на стратосферно-атомна ракета те прелетяха разстоянието и слязоха на летището, на около шестдесет километра от пристанищния град. След като разгледаха града и вечеряха към полунощ, двамата се отправиха за пристанището. Подводницата не бе прилепена към кея. Трябваше да се качат на една малка лодка. Няколко минути по-късно те бяха на подводницата.

Палубата бе тъмна. Оттук градът изглеждаше още по-фееричен. Меката светлина сякаш извираше от земята. Сиянието се отразяваше във водата и заедно с луната посребряваше залива.

— Тихо — Мак Доналд притисна пръст към устните си, за да предупреди Пиер. Стори му се, че чу някакъв шум. Двамата се

ослушаха. Само вълните плискаха във вълнолома.

Момчето извади от джоба си малка кутийка. Отвори я. Отвътре блесна светещ кристал. Двамата тръгнаха към люка. Той бе отворен. По тясната стълбичка слязоха надолу един след друг.

— Ето ни в моя дом! — каза американецът, като посочи камерата. — Тук прекарах двеста години.

Той запали електричеството. Пиер с интерес започна да разглежда библиотеката.

— Почакай ме, сега ще се върна.

Мак Доналд бързаше да провери касите и най-важното, да унищожи документите. Отвори една врата, втора. Влезе в малкото коридорче, което завършваше с огромните, прилични на стаи каси. Въздишка на облекчение се изтръгна от гърдите му. Нищо не беше променено. Той отключи касите, зарови ръце в монетите. Златото блестеше и като струя се изсипваше между пръстите му. В касетките диамантите сияеха с чудни отблясъци, пречупвайки в себе си всички цветове на дъгата.

Документите на професор Иванов лежаха в малкото чекмедже. Той ги подържа за миг в ръцете си и отново ги остави. В чекмеджето имаше пистолет. Той извади пачката, провери патроните, прицели се в едната картина в дъното на коридора и натисна спусъка. Чу се изстрел. Стъклото на картината се пръсна. Патроните бяха издържали изпитанието на времето. Той прибра пистолета в джоба си, взе няколко диаманта, една торбичка злато и се върна при Пиер. Главата го болеше. Напрежението от всичко изживяно през последните два дни даваше своето отражение. Искаше да остане сам.

— Сега ние ще се разделим, Пиер — каза Мак Доналд, когато излязоха на палубата. — Благодаря, че ме придружи. Вземи.

Той отвърза торбичката. Няколко лунни лъча се отразиха в златните късове.

— Вземи!

Момчето, малко учудено, пое златото.

— Това е злато — прошепна Мак Доналд.

— Разбрах — отвърна Пиер. — Тежи.

— Аз ти го подарявам.

— Ако е за спомен, ще взема само едно късче.

„Нима златото не струва нищо? — помисли Мак Доналд. — Затова ли никой не се е докоснал до касите от толкова време? Как ме лъжеше Пристли, че тук е имало пазачи. Кога някога в Америка можеше да остане непипнато толкова злато!“

Той почти избута момчето по стълбичката:

— Хайде върви, върви!

Пиер се качи на лодката и бързо се отдалечи. Мак Доналд го проследи с поглед. Момчето стигна до кея, завърза лодката. В ръка продължаваше да държи малката торбичка. Преди да тръгне към града, се поспря, извади отвътре малко парченце злато и го сложи в джоба си. После замахна и захвърли останалото във водата...

На палубата милиардерът глухо изстена.

Силуетът на момчето се загуби в сиянието на града.

* * *

Мак Доналд отново започваше да чувства неувереност...

Студеното дуло на пистолета го връщаше назад към миналото. Богатствата му бяха непокътнати. По-рано, когато напускаше това пристанище под охраната на своите агенти, в душата му имаше страх. Каква примамка бяха за бандитите неговите диаманти, неговото злато! Сега той бе спокоен и това спокойствие го смачкваше със своята тежест.

Той бързо слезе по стълбата. Бе забравил да заключи... В коридора чу някакъв шум. Той погледна към касите и застина от изненада.

Пред техните разтворени врати жена и двама мъже разглеждаха неговите книжа. В единия позна журналиста Олни.

Няколко мига четиримата се гледаха мълчаливо. Той — застанал в дъното на коридора, и те тримата — пред купищата от злато.

— Ние ви чакахме — каза Олни, — за да вземем документите на професор Иванов.

В безсмисления поглед на американеца проблесни пламъче. Лека усмивка изкриви бледите устни. Той отстъпи крачка назад:

— Никой няма да излезе оттук! — тези думи той изрече почти тихо.

— Оставете ни да си идем — продължи Олни. — Ние трябва да възстановим истината за смъртта на професора и да спасим честта на неговия помощник. Не се страхувайте. Сега не осъждат на смърт...

Изстрел заглуши последните думи. Мак Доналд стреля в гърдите на журналиста. Олни продължаваше да се усмихва.

Два, три, четири, пет изстрела отекнаха в малкия коридор. Олни продължаваше да се усмихва. Мак Доналд ужасен го гледаше. И когато празната пачка изщрака, той остана вцепенен, без да разбира това, което ставаше.

— Махнете се от нашия път!

Мак Доналд захвърли пистолета и побягна към камерата. Той видя как тримата се изкачиха полека по стълбата.

В подводницата отново стана тихо.

* * *

Няколко часа по-късно с отворен купол подводницата се отправи в открито море. Мак Доналд стоеше до уредите. Неговият поглед безумно блуждаеше по трептящите показания на стрелките. Нещо бе станало с него. Нервната система не издържа. Мислите му, откъснати една от друга, го плашеха.

Какво можеше да направи?

Той бързаше да избяга от хората, да иде по-далеч от този свят, който вече ненавиждаше. Всичко, за което бе мечтал, бе рухнало. Неговите стремежи не можеха да се изпълнят. Престъплението бе разкрито. В съзнанието му се мяркаха лицата на Олни, на Петър и Вера. Защо не можа да ги убие? Безсмъртни ли бяха тия хора? Какво ставаше с него? Не... Той нямаше да се предаде. В главата му зрееше нов план. Отново ще се подложи на анабиоза и ще заспи за 500–600 години. Когато се събуди, хората ще бъдат други. Тогава отново може да започне да осъществява своите замисли...

Ехолотът провери дъното. Можеше да се спуща. По-скоро — да се скрие от този свят. Той натисна ръчката. Подводницата бавно започна да потъва. Грохотът на водата, която навлезе през отворения купол, не му направи никакво впечатление. Продължаваше да натиска ръчката.

Огромна водна маса с трясък разруши вратата на командната кабина.

Той махна с ръка.

Подводницата бързо се понесе към дъното...

Само уредите на един трансатлантически параход, който минаваше наблизо, отбелязаха нейната гибел.

* * *

Процесът завършваше. Огромната зала бе пълна с публика. Работеха телевизионните камери. Петър и Олни привличаха общото внимание. Със своите показания журналистът бе главният свидетел срещу американеца. Експертите потвърдиха, че материалите, открити в подводницата, са писани от ръката на професор Иванов.

— Ние чакахме Мак Доналд и взехме документите от неговата каса — заяви Олни. — Научихме за изчезването му от института и побързахме да го преварим. Използувахме момента, когато той отключи касата и излезе навън. Когато се върна и видя, че документите са у нас, той стреля върху ми. Спасиха ни ризниците от бронелит — същите прозрачни шлеморизници, които се употребяват за движение в резерватите за диви животни в джунглите. Ние очаквахме подобна среща. Тази предвидливост ни спаси.

Оставаше да се произнесе присъдата.

Звънецът извести, че почивката свършва и влизат членовете на съда. Сред гробната тишина председателят зачете присъдата. Гласът му звучеше тържествено:

— Нам се падна честта да премахнем пред лицето на всички хора последната несправедливост на един престъпен свят, който историята отдавна погребва. Последният представител на този свят, милиардерът Мак Доналд, търсеше дълголетието, което ние имаме, за да стане господар на света. Той не се спря пред престъпления, за да осъществи своята цел. Негова жертва станаха трима души. Един невинен човек — той е пред нас — бе обвинен и осъден за това ужасно престъпление. Но вековете не можаха да скрият истината. Тя прозря зад сянката на времето. Мак Доналд намери своята гибел в дълбочините на океана.

Световният международен съд преразгледа наказателното дело 2389 на Софийския окръжен съд от 7 септември 1956 година и след като взе под внимание новите доказателства, отмени решението на същия като неправилно. Световният международен съд реабилитира напълно научния сътрудник Петър Иванов Илиев, като невиновен.

Ръкопляскания изпратиха последните думи. Една жена, която стоеше в първите редици между публиката, изскокна напред и прегърна развълнувания Петър.

Това бе Вера.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, броеве 6-12/1956 г., брой 1/1957 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.